

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

Opggericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

„Het Koloniaal belang is
een algemeen
Nederlandsch belang”

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD
TE VERMELDEN

HET BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER
VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

HOUD: Een Fransch werk over Ned.-Indië, door
L. van Vuuren. — De onfortuinlijke uitreis der
Expeditionnaire Afdeeling naar Java (Jan. 1827),
door W. — Van Week tot Week. — Kunst, Kunst-
nijverheid en Huislijf. — Persoverzicht uit de Ind.
Bladen: I. Uit de Eur. Pers. II. Uit de Int. Pers.
III. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West-Ind. Lite-
ratuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit
den Verren Vreemde. — Berichten der Afd.: Amers-
foort. — Mededeelingen: Van het Inform.-Bur.
— Mutatiestaat van 21 tot 28 April.

OVER
GEHEEL INDIË
DRINKT MEN
**E. KIDERLEN'S
JENEVEER**
IN VIERKANTE FLESSCHEN (POTTEN)
MERK: **DE VRYBUI TER**
(TJAP TOEWAN)

IN INDIË WAS HET STEEDS UW MERK
EN NU IN HOLLAND?

OOK DAAR VERKRYGBAAR
VRAAGT BY UW LEVERANCIER EN ZOO NOODIG BY ONS
DISTILLATEURS: NEDERLANDSCHE STOOMBRANDERY
& DISTILLEERDERY 1/2 E. KIDERLEN.
NOORDVEST 37. SCHIEDAM.

IN NED. OOST INDIË
UITSLUITEND GEIMPORTEERD
DOOR GEO. WEHRY & Co

HAAGSCHE ASSURANTIE COMP.
VOOR BRAND ENZ. VAN 1805
HOOFDKANTOOR:
BEZUIDENHOUT 1 — DEN HAAG
W. LAND ■ BEDRIJF ■ INBRAAK

inlichtingen over de
„A tot Z” POLIS

WORDEN KOSTELOOS
VERSTREKT DOOR

BLOM & VAN DER AA

Bijkantoor: DEN HAAG
Hooge Nieuwstr. 34 - Tel. 15820

WIJ VERVAARDIGEN

ALLE soorten drukwerk met één
uitzondering: het slechte.

proef zal U overtuigen
zoals zoovelen vóór U overtuigd
werden en onze klanten bleven.

N.V. DRUKKERIJ TEN HAGEN
DEN HAAG :: NOBELSTRAAT 20 :: TEL. 11987

Instituut R. KUYPER

Amsterdam R. Vinkeleskade 61
Gecomb. mondel. en schriftelijke opleiding.

M.O. Staathuishoudkunde.

M.O. Staatsinrichting, alle acten Boekhouden (ook Staats-
praktijkdiploma) Gemeente-administratie. Ook studiege-
legenheid voor hen die geen examen wenschen te doen.
Prospectus met examenresultaten, aanbevelingen en op-
gave van hoofdleiders en leeraren voor ieder vak, alsmede
proefjes op aanvraag kosteloos.

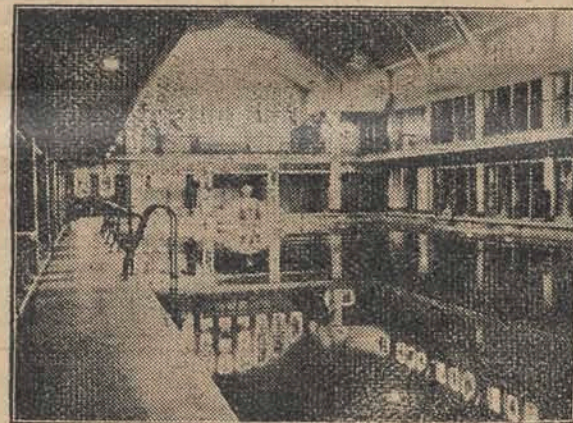
Mondelinge club- en privaattlessen in alle hoofdplaatsen.

Bad- en Zweminrichting „DE REGENTES”

Telefoon 32739 Postrekening 69868

Weimarstraat 63, Den Haag.

In de onmiddellijke nabijheid van de Electriche
tramlijnen 3, 5 en 12.

Moderne inrichting, voldoende aan de hoogste eischen
van hygiëne en comfort voor de bezoekers.

ZWEMBADEN - KUIPBADEN - DOUCHEBADEN

Zwemabonnementen en Couponboekjes voor 50 Kuip-
of Douchebaden op voordeelige voorwaarden.

Op verlangen Zout-, Zee-, en Dennenloofbaden.

GEVESTIGD

**FOTOGRAFISCH ATELIER
H. THEOBALD**

voorheen firma CHARLS en VAN ES & Co.

BATAVIA-SOERABAIJA.

LAAN VAN MEERDERVOORT 189A.

TELEPHOON 33770.

••• 'S-GRAVENHAGE. •••

Accountantskantoor VAN LINGE

Wilhelminastraat 80 - DEN HAAG - Tel. 70922

Vertegenwoordiging in Ned.-Indië:

ADMINISTRATIEKANTOOR „UNIE”

WINCKEL, DE LANGE & CO., Malang (Java)

**BELASTINGZAKEN, ACCOUNTANCY en
Administratiën in Nederland en Ned.-Indië**

E. D. VAN LINGE Rzn., Accountant, Den Haag

E. W. A. SNOEK, Oud-Insp. der Dir. Bel., „ ”

J. O. KOLKMEIJER.

Oud-Insp. van Financiën in Ned.-Indië.

W. J. L. DE LANGE, Accountant, Malang (Java)

N.V. J. v. VUUREN'S HANDEL-MIDDEL
BRANDSTOFFENHANDEL

DENNEWEG 67a
 DEN HAAG

TELEFOON 14427

Wenscht gij te ontvangen te kwaliteit brandstoffen, tegen billijken prijs en gegarandeerde maat? Bel dan op 14427.

RECHTSKUNDIGE BUREAUX VAN DER GEER
 ADVIES- EN ADMINISTRATIE-BUREAU
 WITTE DE WITSTRAAT 79 - DEN HAAG - TEL. 34325

INFORMATIES - BELASTINGZAKEN
 RECHTSTREKKE - HUURCONTRACTEN
 RECHTSCHIEDINGEN
 VERDEDIGING IN ALLE STRAFZAKEN
 Behandeling van alle RECHTZAKEN door gespecialiseerd Nederland
 Relaties door geheel Europa en Ned. Indië
 Onze Bureaux tellen onder hare cliënten de grootste zaken van Den Haag

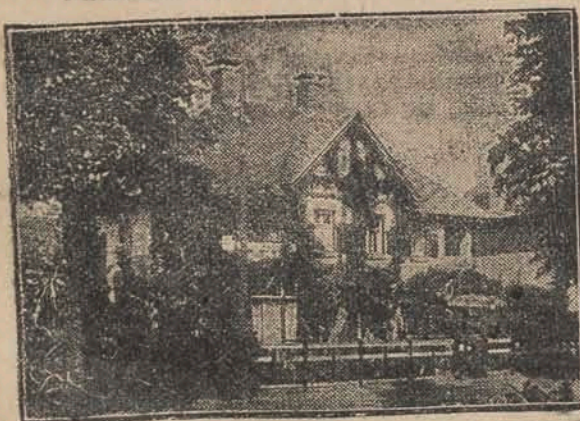
ADVIES f 1.- Contrôle toegestaan ADVIES f 1.-

A. SCHRÖDER & CO.
 GROENMARKT 25, 26, 28
 'S-GRAVENHAGE

BEDDENMAGAZIJN
 SPECIALITEIT
LAKMEUBELEN
 VOOR: SLAAP- EN KINDERKAMER
 IN ALLE GEWENSCHTE KLEUREN.

PRACHT COLLECTIE
SPREIEN
 IN CRETONNE, PIQUE, TULLE
 ETAMINE, FILET, VOILE, ENZ.
 WASSCHEN, STOOMEN EN
 OPMAKEN VAN ALLE
BEDGOEDEREN

Villa „WELKOM” - Hilversum
 Sumatralaan 15-17 - Telef. 138.

No. 15 is vanaf 15 Juli tot 1 Sept. gemeenbeld, compleet te huur.
 Sutte, Uitbouw, vier Slaapkamers, Keuken, Kelder.
 Te bevragen bij Zuster C. C. OBENHUIJSEN, Sumatralaan 17, Hilversum.

Het Instituut **SCHOEVERS**
 STADHOUDERSPLEIN 3 - DEN HAAG
 wordt voornamelijk door het goede
INDISCHE PUBLIEK
 bezocht. Prospectus gratis voor Typen, Talen, Steno, Boekhouden

Een Fransch werk over Ned.-Indië
 door
 L. VAN VUUREN.

GABRIEL ANGOULVANT. *Les Indes Néerlandaises, leur rôle dans l'économie internationale.* Paris. Le Monde Nouveau. 1926.

„Mais un jour est venu où, par l'effet même de la civilisation dont elle portait le flambeau, elle a fait naître parmi ces multitudes [der gekleurde rassen] des aspirations nouvelles.
 Aujourd'hui, la sécurité nationale elle-même est conditionnée par la force du domaine colonial.”

Den 28en Juni 1923 sprak Albert Sarraut bovenstaande gedenkwaardige woorden openlijk uit op het door hem gepresideerde banquet, aangeboden door de „Monde Nouveau”.
 Uitvloeisel van den met die woorden weergegeven gedachtegang was kort daarna de opdracht aan Gabriel Angoulvant, Gouverneur-Général Honoraire des Colonies, député de l'Inde Française, om een reis te maken naar Nederlandsch-Indië met het doel een vergelijkende studie te maken van de Nederlandsche, Fransche en andere koloniale politiek en methoden.

De resultaten van die reis zijn neergelegd in twee lijvige deelen, onder den hierboven vermelden titel verschenen, tezamen omvattende niet minder dan ruim 850 bladzijden, versierd met ruim honderd goed gereproduceerde platen buiten den tekst en voorzien van een overzichtskaart van Nederlandsch-Indië 1 : 10.000.000 met een karton van Java 1 : 6.000.000.

De West-Indische koloniën worden in een kort aanhangsel maar mager besproken. Daarbij is gevoegd een tamelijk slechte zwartdruk van de kaarten die behooren bij de Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië.

Van meer beteekenis is het aanhangsel B, waarin systematisch een goede literatuuropgave is verstrekt betreffende Nederlandsch-Indië, verdeeld over de rubrieken: A. Algemeen, B. Gewesten en C. Bijzondere wetenschappelijke onderwerpen.

Typisch Fransch is Aanhangsel C, waarin de markante persoonlijkheden op den voorgrond getreden in onze koloniale politiek, besproken worden in een korte levensschets, meestal met portret, gevolgd door een schets van de voornaamste koloniale ondernemingen in Nederland en Indië.

Zoo is voor allen die Fransch lezen kunnen — en dat is een heel wat grooter aantal dan van hen die men met de Hollandsche taal bereiken kan — thans de gelegenheid geschapen om kennis te maken met de grondleggers van het Nederlandsche gezag in het verre Oosten en met hen die hun leven gewijd hebben aan den uitbouw daarvan tot het tegenwoordige Overzeesche deel van het Rijk in Europa.

De tekst zelve biedt een nagenoeg volledig overzicht van Nederlandsch-Indië in 14 hoofdstukken; De eerste vier hoofdstukken geven een kort algemeen overzicht van het land en het volk (Hfst. I), van de geschiedenis (Hfst. II), van de aardrijkskundige gesteldheid van Java en van de gewesten der Buitenbezittingen (Hfst. III), van de verschillende elementen der bevolking (Hfst. IV), wij zouden zeggen bevolkingsgroepen en van de pers. Hoofdstuk V behandelt zeer uitvoerig de geheele bestuursvoering, hoofdstuk VI de financiën en het credietwezen, hoofdstuk VII het onderwijs en hoofdstuk VIII de medische verzorging van het gebied, waarmede het eerste deel sluit. Het tweede deel wendt zich dan geheel tot landbouw, veeteelt, handel en industrie. Hfst. IX bespreekt de organisatie van de verzorging van den landbouw, zoowel van de inheemsche als van de grootlandbouwindustrie,

met de arbeidswetgeving; terwijl in het volgende Hfst. de voornaamste Europeesche en Inheemsche cultures en hunne producten behandeld worden. De bosschen, de visscherij en de industrie vormen het onderwerp van Hfst. XI, terwijl in Hfst. XII de mijnbouw ter sprake wordt gebracht. De hoofdstukken XIII en XIV ten slotte zijn gewijd aan Angoulvant noemt „Outillage Economique” het verkeer te land en te water, de kapitalen gelegd in de Indische ondernemingen, den buitenlandsehen handel en den jongsten economischen toestand.

Angoulvant is in staat gesteld dit alles nauwkeurige hem verstrekte gegevens te behandelen, terwijl hij in den Heer Lekkerkerker van het Koloniaal Instituut, die ons ieder jaar tijdens kolonialen vacantie-cursus verblijft met zijn uitgave „Indië's Jonge Kracht”, wel de meest voegde persoonlijkheid heeft aangetroffen, om werk grondig na te zien, nadat de tekst was gekomen. Dit moet een heidensche werk geweest zijn, waarvoor Nederland en Indië Dh. Lekkerkerker dank verschuldigd zijn, die hem van de Fransche zijde reeds ruim betuigd is in de voorrede in het avant propos van het boek, door uitgever en schrijver. Gaarne ziet men het dan ook over hoofd dat nog een enkele misstelling is achtig gebleven in deze overstelpende hoeveelheid tekst, als b.v. op bldz. 523, waar het eiland Moena als djaratibosschen verplaatst wordt naar de kust van Sumatra.

Zoo is door de enorme inspanning, die Lekkerkerker zich heeft getroost, een betrouwbare gidsstand gekomen voor het Fransch lezende publiek betreffende Nederlandsch-Indië, waardoor men vraag om inlichtingen eenvoudig beantwoord kunnen worden met een verwijzing naar het betreffende hoofdstuk van dit boek, althans voor het algemeen deel van het antwoord.

Aan zijne medewerking mogen wij ook wel schrijven, dat nu eindelijk ook eens in een Fransch boek, dat toegankelijk is voor ieder ontwikkelend niet-Nederlander, voor goed afgerekend wordt de legende, dat de Nederlanders reeds meer dan drie honderd jaren Indië besturen. Duidelijk Angoulvant doen uitkomen, dat daarvan sprake kan zijn sedert het einde van de 17de eeuw of zelfs pas sedert het begin van de 18de eeuw (bldz. 40).

In hetzelfde hoofdstuk, over de evolutie van koloniale politiek wordt er den nadruk op gelegd dat geen imperialisme ons geleid heeft tot de tiging van ons gezag in den Archipel, maar dat de harde noodzaak ons daartoe gedwongen heeft. recht wordt ter plaatse dan nog de aandacht vestigd op het principiele verschil der Fransche koloniale politiek na de revolutie, welke strekt naar assimilatie, een methode die tegenwoordig door niemand meer aanprezen wordt, en de Nederlandsche, dit tot nu toe gezocht heeft naar rechtvaardige behandeling der verschillende groepen op den grondslag van het eigen recht wustzijn, al komt gedurende de laatste decennia associatiegedachte, welke het midden houdt schen beide genoemde opvattingen wel meer op voorgrond.

Zoo zijn inderdaad enkele gemeenplaatsen dikwijls zoo hardnekkig stand kunnen houden de literatuur, hier weer eens duidelijk met vinger aangewezen. Of het ditmaal helpen zal.

Jammer is daarom wel dat andere gemeenplaatsen niet in dezelfde mate zijn weggenomen. word bij de afzonderlijke beschrijvingen der naamste eilanden de bodem van Sumatra niet weer eens in rijkdom gelijkgesteld met dien van Java. Verwonderd zal de aandachtige buitenlandsche lezer zich dan wel aan de hand van de koningsstatistieken gaan verdiepen in de oorzaken welke er dan toch wel toe geleid mogen hebben dat Java ruim 34 miljoen inwoners telt en dat matra, dat zooveel grooter is, er nauwelijks

Mevr. JOH. VAN DER WISSE
 Goudsbloemlaan 8
 DEN HAAG
 LEERARES PIANO- EN
 ENSEMBLESPEL
 SPREEKUR VAN 1.30 TOT 2.30

AMFIC 1674
MAATSCHAPPY TOT EXPLOITATIE
 VAN DE
STOOMWASSCHERY
 %BYVOET% ZON
BLOEMENDAAL
 TEL. 22016. TEL. 22016.

... kan aanwijzen, en hij zal in het boek geen bevredigend antwoord vinden.
 Zoo zijn ook onze arme Toradja's van Centraal Celebes, in den trant van den eersten druk van Rubauer's boek „Unter den Kopfjägern von Zentral Celebes (waarvan de titel in den tweeden druk gelukkig gewijzigd is) weer getypeerd als „conquassant autrefois la barbare coutume rituelle du coupage des têtes”, een coutume, die zij reeds sedert menschenheugenis vaarwel hebben gezegd en waarvan bij hen niet groote moeite de bekwaamste ethnologen nog slechts resten hebben aangetroffen, die waarschijnlijk maken, dat die gewoonte bestaan heeft.
 Evenmin kan men instemmen met de vermelding van het feit, dat Celebes alle elementen in zich verbergt „d'un avenir prospère”. De waarheid is, dat Celebes het nooit verder zal brengen dan een bloeiend inheemsch gewest en dan nog alleen v.z.v. betreffende enkele bepaalde deelen, en dat daaraan niets veranderd kan worden door een eventuele ontdekking van den mijnbouw, die altijd buiten land volk omgaat.
 Behoudens deze enkele opmerkingen kan men niets dan lof over hebben voor de geslaagde korte behandeling van het geographisch milieu en van de geschiedkundige schets.
 Wanneer wij het geheele werk verder op deze wijze zouden willen bespreken, dan zou ook de meest royale plaatsruimte, die ons kon worden toegestaan, daartoe nog onvoldoende zijn. Wij zullen ons daarom tot enkele belangrijke hoofdstukken beperken en daartoe behooren zeker die bladzijden, waarin Angoulvant komt tot een vergelijking met de toestanden in de „Union Indonésoise”. Nadat een uitgebreid en goed gedocumenteerd overzicht gegeven is van de bestuursrichting van Nederl.-Indië tot en met den Volksraad en de Locale raden, volgt het merkwaardige hoofdstuk over de vergelijking met Indochina. Hierof echter dient de vraag beantwoord te worden of het nut van dergelijke vergelijkingen wel zoo groot is als men gewoonlijk meent te mogen aannemen. Naar mijne meening behoort men met dergelijke vergelijkingen zeer voorzichtig te zijn. Of men het ontkennen wil of niet, het koloniale vraagstuk is een rassenvraagstuk. Daarom eischt ieder koloniaal stelsel maatregelen, die zich aanpassen aan de raseigenschappen der te besturen volksmassen. In een dergelijk stelsel kan men onmogelijk details uit een ander stelsel overnemen. Men mag dan steeds het gevaar, dat de harmonie in eigen stelsel verbroken wordt en men zal meer zien, dat het overgenomen detail, dat zoo voldeed waar het was waargenomen, niet tot recht komt, nu het wordt toegepast in een stelsel, waarin het niet thuisbehoort.
 Maar niet alleen de eigenschappen der te bestuuren volksmassen bepalen het te volgen koloniale stelsel, zij doen dat zelfs niet in de eerste plaats. Zij zijn meestal de eigenschappen van het volk, dat bestuurt op zich genomen heeft, die in eerste plaats den geest van de koloniale politiek bepalen. Zoo is het dan ook niet te verwonderen, dat Franschen met hun sterk ontwikkeld gevoel van rechtvaardigheid, het stemrecht invoerden in Fransch-Indië. Maar dat stemrecht, waarvoor de bevolking den aanvang zeker nog niet rijp was, heeft daar ook tot veel corruptie geleid. Rijke inlanders wisten de kiezers om en kregen daardoor de macht in handen. Toch kan men niet ontkennen, daardoor veel meer gedaan is voor de ontwikkeling van het gevoel voor politieke eenheid in de verschillende gebieden van Fransch-Indië. Men zou niet de geheele structuur van de sociale verhoudingen in die gebieden moeten kennen, om na te zien in hoeverre de uitbouw van de decentralisatie in Fransch-Indië steunt op de vroegere inrichting van inheemsche maatschappij om daardoor te kun-

nen beoordeelen, na vergelijking met de door onze decentralisatie in het leven geroepen organen, in hoeverre het door Angoulvant voor Nederlandsch-Indië aanbevolen middel van het stembiljet inderdaad in staat zoude zijn ons over de moeilijkheden heen te helpen, welke de jongste bewegingen in de inheemsche wereld gebracht hebben. Mij wil het voorkomen, dat te weinig aandacht geschonken is aan den zoo gelukkigen vorm van decentralisatie, mede door Angoulvant kort en goed geschetst, n.l. dien van de Zelfbesturen in de gewesten buiten Java en Madoera (de Vorstenlanden mogen wij om historische en vele andere redenen niet over één kam scheren met de Zelfbesturen op de Buitengewesten). Niet alleen had men op dien weg kunnen komen tot een vrijere beschikking over de eigen middelen (door de landschaps- resp. onderafdeelingsschetsen), waardoor, zooals Angoulvant terecht opmerkt ten aanzien van de Fransche koloniën, aan ieder autonoom gebied de gelegenheid geboden wordt, zich te ontwikkelen: „sur leur rythme propre, leur marche en avant, guidées par l'organisme supérieur qui soutient les plus faibles et qui supporte sur ses ressources propres, constituées surtout par les impôts indirects et les droits de douane, les annuités des emprunts d'outillage général,” maar mede ware het door dezen vorm van decentralisatie mogelijk geweest in ieder autonoom gebied aan de inheemsche bevolking dat aandeel te geven aan het bestuur van het eigen land, dat geheel natuurlijk gegroeid kon zijn uit de daar bestaande sociale verhoudingen zelf.
 Inderdaad is het een goede raad, die Angoulvant misschien onbewust gaf op blz. 157. De aangeboren beleefdheid van den schrijver ontlokt hem de woorden, dat Holland wel goede redenen gehad zal hebben om den vastgestelden vorm van decentralisatie te kiezen. In ieder geval, zoo zegt hij, hebben de Hollanders er lang genoeg en grondig over gesudeerd en gedacht!!!
 Zijn wij dan ten achter gebleven bij Fransch-Indië ten opzichte van de decentralisatie en het stembiljet, met het onderwijs is dit niet het geval. Hier kan Nederlandsch-Indië een grooten voorsprong boeken op Indochina, een voorsprong, die, zooals Angoulvant terecht opmerkt, in korten tijd verkregen is. Daar in Indo-China heeft men meer werk gemaakt van den bovenbouw, van het hooger onderwijs. Daardoor wordt wel, zooals de Gouverneur-Generaal Merlin zeide, de Fransche cultuur in het verre Oosten over een grooter gebied verbreid dan de koloniën omvatten, maar men heeft, misschien juist door dat doel te veel na te streven, het lager onderwijs verwaarloosd, dat ten slotte toch de grondslagen moet leggen voor den bloei der universiteiten en voor de volksoontwikkeling (rede uitgesproken in 1923, blz. 313).
 Voor hetgeen de Nederlandsche ondernemingsgeest en de Regeering in Indië gedaan hebben voor de ontwikkeling van de groote cultures is de schrijver vol lof. „L'organisation agriculture” is een hoofdstuk, dat ieder Nederlander, die het goed meent met Holland en Indië, gaarne zal lezen. Iets wat mager schijnt de behandeling van het arbeidsvraagstuk. Vooral de quaestie van de poenale sanctie is maar hoogst oppervlakkig besproken. Trefend is daarin de mededeeling van een gezaghebbend man als Angoulvant, dat de redenen van internationaal-politieke aard tot afschaffing van de poenale sanctie niet meer zouden bestaan: „Au point de vue de la politique internationale, la suppression devenait superflue puisque, dans maintes colonies étrangères, des ordonnances analogues concernant le recrutement des coolies et comportant la sanction pénale ont été établies ou projetées.”
 Wij zouden alleen wel eens willen weten hoe de landgenoot van den schrijver Albert Thomas, die

M.V.Z.
MELKINRICHTING DER VEREENIGDE
- ZUIVELBEREIDERS -
 Badhuiskade 5 Scheveningen
 levert U
 tegen concurrerende prijs
 prima kwaliteit Melk en Zuivel-
 producten. Probeer U eens onze
Prima Roomboter, de kwaliteit
 zal U bevallen!
 Deze artikelen dagelijks versch
 aan huis bezorgd.

N.C. HOOGTEIJLING
 van Noord tot Zuid van West tot Oost
VERHUIZINGEN
 OVER DE GEHEELE WERELD
 222 VAN BLANKENBURGSTR. 109
BERGPLAATSEN
INBOEDELS
OPSLAG-BAGAGES
 TELF. 32615
 WINKEL VOOR DE BEHANGERIJ
 Frederik Hendriklaan 283
 TELF. 50910
 DEN HAAG

M. B. VAN MOORSEL
KERKPLEIN 11/12
DEN HAAG
Speciaal adres voor
het voordelig instal-
leeren van Woningen
 Ruime keuze in:
BEDDEN - MEUBELEN
TAPIJTEN tegen uiterst
billijke prijzen
GEVESTIGD SEDERT 1887

ZOOEVEN VERSCHENEN:
DOOR DE LUCHT
NAAR INDIË
 door
A. N. J. THOMASSEN A THUËSSINK V. D. HOOP
 met 112 illustraties op kunstdrukpapier naar foto's, tijdens den tocht genomen en talrijke routekaartjes.
 PRIJS: ingenaaid f 5.25; in Prachtband f 6.90
 Zendt per omgaande uwe bestelling aan
N.V. KONINKL. NEDERL. BOEK- EN KUNSTHANDEL
VOORHEEN M. M. COUVÉE
 Laan v. Meerderv. 35 - DEN HAAG - Telefoon 35752
 Filialen:
 Klimoplof 14, Tel. 35563 Theresiastr. 108a, Tel. 72444

P. VAN DEN BERGE
 Bankastraat 41 Tel. 15587 's-Gravenhage
 Gas, Water, Electriciteit, Baden, Geysers, Haarden,
 Gaskachels, Tuin- en Gasslangen,
 Lood- en Zinkwerker.
Groote Reparatie-Inrichting

Zelfs de fijnste
KENNER
 van
MUZIEK
 is opgetogen over de Muzikale
 weergave der
ALTENA
 Radio toestellen.
 Kantoor: „ALTENA RADIO FABRIEK”,
 Santhorstlaan 9, Wassenaar.
TELEFOON No. 6.

**N.V. STOOMWASCH-
 EN STRIJKINRICHTING**
 voorheen
H. A. v. STARRENBURG
 OPGERICHT 1875
 Fahrenheitstraat 168
 TELEFOON 31791
 'S-GRAVENHAGE

N.V. Brandstoffenhandel
„DE CENTRALE”
 SCHEVENINGEN
 Tel 51313 - Pinkstraat 27 - Tel. 51313
 levert uitsluitend prima kwaliteit
 Engelsche-, Belg.-, Duitsche- en Hollandsche
 Brandstoffen,
 beslist steen- en gruisvrij.
 Prompte bediening. Billijke prijzen.
NEEMT PROEF.
 Aanbevelend, C. VERHEIJ Wzn, Directeur.

Atlantic
 Le Bar le plus renommé.
 Le célèbre Orchestre Pali
 Le Restaurant mondain
 de La Haye
 Lange Houtstraat 4

DEN HAAG
 TELEF. 36777 „**AU PARADIS**” Firma WEBER
 & BARTELS
 Salon de Coiffure pour Dames
 TOUSSAINTKADE 2 bij de Prinsestraat - Tramhalte lijnen 2 en 3
PERMANENT HAIRWAVING, systeem Nestle, New-York
 Schoonheids- en Anti-zenuwmassage - Moderne Haarwerken - Haarverven systeem Henné - Manicure
 Bediening door geroulin. Kappers - Man spricht Deutsch - On parle français - English spoken

aan het hoofd staat van het arbeidsbureau in Genève, hierover denkt!

Evenmin schijnt ons de motiveering gelukkig van het besluit der Ind. Regeering van 1918 om geleidelijk tot afschaffing van de poenale sanctie te geraken. Naast het hiervoor genoemde motief van internationaal-politieke beteekenis zegt de schrijver, dat de Indische Regeering hier dagen meende, dat de afschaffing wel mogelijk zoude zijn: „parce que les industries en question rapportaient des gains considérables.” Zoo eenvoudig is het vraagstuk niet, dat het met geld alleen zou zijn op te lossen. Men kan misschien met geld een aantal arbeiders overhalen het eigen land te verlaten om in den vreemde te gaan werken, maar om ze daar te houden en voor de noodige natuurlijke aanvulling te zorgen, daarvoor zijn andere maatregelen noodig, die door de landbouw-industrieelen dan ook werkelijk genomen zijn.

Zeer juist is door Angoulvant in korte trekken geschetst hoe de langdurige onzekerheid, welke bestond ten aanzien van het vraagstuk der arbeidsvoorziening, een zekere schuwheid van het kapitaal ten gevolge had, zonder welken productiefactor het nu eenmaal onmogelijk is de Buitengewesten tot ontwikkeling te brengen. Inderdaad hierin, gegeven de overbevolking van Java, ligt de rechtvaardiging der handhaving van de poenale sanctie in gebieden, die gelegen zijn aan den rand der beschaving, waar het initiatief van kapitaal en ondernemers terecht bijzondere maatregelen vraagt ter schepping eener arbeids-zekerheid.

Die energie heeft de volle bewondering van den schrijver en hij stelt haar ten voorbeeld aan zijne landgenooten als hij het groote proefstation voor de suiker te Pasoeroean bespreekt. Door dat wetenschappelijk werk is de productie per bouw opgevoerd van 22 pikols in 1840 tot gemiddeld 130 pikols in 1923 en de toename gaat voort.

De suikerplanters vreezen dan ook niet om te zeggen: „Les impôts sont de jour en jour plus élevés, les salaires augmentent, le Gouvernement veut encore accroître le prix de location des terres. Tant pis: nos techniciens en seront quittes pour accroître la production de nos domaines.”

En dan volgt de grootste lof die wel ooit aan onze suikercultuur op Java en aan de ontzaggelijke inspanning, die onze planters zich getroosten, gebracht werd:

„Voilà le vrai langage. Chez nous on se lamenterait, on ferait campagne contre le Gouvernement et on dépenserait en fin de compte pour cela beaucoup plus que ne coûterait l'entretien d'un Institut comme celui de Pasoeroean.”

Het kan geen kwaad dat deze lof nu eens openlijk door een buitenlander gebracht is. Natuurlijk is de schrijver even enthousiast over de prestaties der Deli-planters en hunne organen. Nederlanders, die nog niet goed weten hoe er in Indië gewerkt wordt, zullen goed doen de „Conclusions” te lezen op de bldz. 420 en 421 van het werk van Angoulvant, waar hij een vergelijking maakt met hetgeen op dit gebied in de Fransche koloniën geschiedt. Slechts één zin veroorloven wij ons daarin te halen: „Voici plus de 40 ans que l'arachide fait la fortune du Sénégal, et ceux qu'elle enrichit n'ont jamais su s'unir pour créer une station d'essais qui régènerait les graines et distribuerait des semences sélectionnées. On se contente de réaliser chaque année des bénéfices parfois considérables, de palabrer interminablement à l'Union Coloniale et on laisse à l'Etat-Providence — en l'espèce le Gouvernement Général — le souci et le soin d'assurer l'avenir. La vie est belle, jouissons-en!”

Even lezenswaardig is voor die groep van Nederlanders het algemeen besluit waartoe Gabriel Angoulvant komt. Dit besluit is geformuleerd in een vijftal bladzijden van het tweede deel (bldz. 660—665). Behoudens de aanteekening betreffende het schenken van de genoegens van het stembiljet aan de inheemsche bevolking om daardoor te komen

tot politieke rijpheid, waarop wij reeds de dacht vestigden, kan Holland, en in het bijzonder mannen, die hun leven gegeven hebben voor de ontwikkeling van Indië, tevreden zijn met het oot van deze Fransche koloniale specialiteit. Wij sluiten de bespreking van het eigenlijke werk ne met het slot dier „Conclusions”:

„La Hollande peut dès maintenant étaler de les nations civilisées les fruits matériels de son magnifique effort et le libéralisme de sa politique indigène.”

Inderdaad daar komt het op aan! Men kan gen over verwaarloozing van detailvraagstuk en hunne oplossing; men kan klagen over te zwaar belastingen en te straf doorgevoerde bezuinigingsmits men slechts erkent, dat in de groote lijn Nederland verantwoord is ten aanzien van de genomen maatregelen in de aan ons volk toe trouwde gebieden over zee, tegenover de gemenschap.

De Monde Nouveau en Gabriel Angoulvant ben aan Nederland een grooten dienst bewezen waarvoor Nederland dankbaar mag zijn. Het is goed boek.

Blaricum, 19 April 1926.

**De onfortuinlijke uitreis der
 Expeditionnaire Afdeeling naar Java
 (Januari 1827).**

(Slot).

Den volgenden dag braken tegelijkertijd van fokkewant alle rustigers of de talrepen en dientengevolge de fokkemast bij het dek af, den tweegebrachten schok werd ook de spriet bij den oven gebroken. Nadat den 16 Jan. de groote mast en nog een sloep over boord was geraakt, kregen de schepelingen door den storm om den O. gedreven, 17 Jan. 11 u. v.m. den vuurtoren van Borkum in het zicht. Van het tuig toen overgebleven de bezaansmast en bagijnere werd noodtuig gereed gemaakt. Door noodschik was den dag te voren reeds de aandacht getrokken van een brik, die zich O.N.O. op 2 mijl afstand de Waterloo had bevonden. Het was de brik Achilleschipper Spiljard, bestemd voor Smyrna. Toen wind den 16en Januari wat afgenomen was, liet het dien schipper zelfs a.b. over te komen en loofde hij te zullen helpen en in de buurt te blijven. Doch de deining kwam weer spoedig hoog opzet en het werd buiig met sneeuwjacht. De brik nog tot 2 maal toe getracht een sleeper van Waterloo te krijgen, doch zulks was mislukt. Toen nu Borkum in 't zicht kwam werd aan de kennis gegeven, dat het voornemen bestond Helgoland op te werken, alwaar verwacht werd kunnen opredderen en opknappen en aan schip Spiljard verzocht den autoriteiten aan den wal te stellen, dat hulpvaartuigen zouden worden zonden om de Waterloo in behouden haven te slaan. Er werd op den A. M. van den 17 nuari bij Borkum geankerd en kwamen er daarbij visschersvaartuigen a/b, alsook het loodsvaartuig met den loods W. C. Staghouwer, aan w mede bericht kon worden medegegeven naar de zijl om vaartuigen te zenden voor sleepvaart en bergen van goederen. De maatregelen te Delft zijn echter verhinderd geworden door vermeerden vorst en dientengevolge drijslijfs gepaard met slecht weer. Van Borkum werd op 24 Januari met het loodsvaartuig in commissie naar den gezonden de kapitein der E. A. van Imbyze Batenburg en op den zelfden dag in den A. onder noodtuig onder zeil gegaan naar Helgoland waar den 25 Januari P.V. Westelijk van de vuurtoren werd ten anker gekomen en daer

3) P.V. is Platvoet, 4 u.—8 u. namiddag.

A. LOTGERING
 Tandarts
 Suezkade 72 - Den Haag - Tel. 32305
 Spreekuren: 8.30-9 v.m.
 1.30-3 namidd., 7-8 namidd. (behalve Zaterdag)

DE HAAGSCHE POSTZEGELHANDEL

TOUSSAINTKADE 41 - DEN HAAG

Het beste en meest vertrouwde adres voor de In- en Verkoop van postzegels. Wij koopen steeds alle betere Post- en Portzegels van Suriname en Curaçao tegen zeer hooge prijzen.

5116

VRAAGT PRIJSCOURANT

aanvang werd gemaakt met het klaren van het schip.

De *Active* had inmiddels den Burgemeester van verschelling bericht gebracht, dat de *Waterloo* ter hoogte van Borkum voor anker lag in masteloozen staat, doch gelukkig waterdicht was en naar Helgoland zou verzeilen, welk bericht door dezen Burgemeester den 19 Januari eigenhandig naar Nieuwediep werd overgebracht. In den nacht van 18 op 19 Januari werden toen 11 loodsschuiten van Terhelling tot hulp naar de *Waterloo* afgezonden daarna van Nieuwediep de stoompakket *Curaçao* en de stoomboot *N. Holland*, doch deze hulp heeft de *Waterloo* wegens het stormweder niet kunnen bereiken.

Op Helgoland vernamen de opvarenden der *Waterloo* van den Agent Lloyds op 27 Januari, toen deze zijne diensten kwam aanbieden, dat *Z. M. Wassenaar* verongelukt was en *Z. M. de Zeeuw* in de Elbe was binnengevallen, alsmede dat de Elbe vol met ijs zat. Enkele sterfgevallen hadden zich tot dat tijdstip reeds onder de soldaten en schepelingen voorgedaan, als gevolg van de doorstane ellende tijdens de afgelopen zware dagen.

Den 31 Januari op de P.V. kwam a.b. der *Waterloo* de met de Zierikzeesche vischschepen *de Rede*, schipper *Maarten Abeele* op 29 Januari van Helgoland buitenum vertrokken Luit. ter zee 1e kl. *Verkhout Molenaar*, die na overleg met Commandant van *Daalen* vergezeld door den loods *Olsen* van Borkum op de E.W. weder van boord afzeilde naar Schiedam om den mond der Elbe op te nemen en op 5 Februari terug kwam met de bevinding, dat de Elbemond niet vrij van ijs was.

Intusschen waren ook door den reeder *P. Varkevisser* te Scheveningen met 7 pinken pogingen aangevangen om de *Waterloo* op te zoeken, hij kwam op 5 Januari aan het Nieuwediep, toen er nog geen hulp was van het aankomen voor Helgoland. Het was ongunstig en de stroomen waren overvloedig met ijs, loch ging *Varkevisser* te 12 u. onder op 29 Januari en kwam tot 6 mijl van Helgoland, toen hij door hevig stormweder overvallen werd. Hoofdzak was terug te keeren en 5 Februari te Nieuwediep weder ten anker kwam. De pinken werden, met de nog op 2 en 4 Februari uitgezeilde Vlaardingsche vischhoekers naar Scheveningen terug, doch bleven voor mogelijke verder in te roepen assistentie beschikbaar.

Toen eindelijk op den V.M. van 14 Februari de *Maze* afgezonden vaartuigen met den Luit. *Verkhout Molenaar* bij de *Waterloo* kwamen, werd bevestigd Helgoland op den A.M. te verlaten, nadat het zo goed mogelijk in gereedheid was gebracht onder geleide van de 9 medezeilende visschersvaartuigen te trachten eene Nederlandsche haven te bereiken. De O. wind was daartoe echter niet gunstig en wellicht ware benoorden de Doggersbank betere gelegenheid afgewacht geworden, inderdaad niet op 19 Februari van eenige in het zicht gekomen Engelsche visschers de schippers *John Callaghan* van de *Fortitude* en *William Insole* van de *Wassenaar* a.b. waren gekomen en hadden aangeboden de *Waterloo* naar Sheerness binnen te brengen. Met uitzondering op het groot getal zieken a.b. en de sedert het vertrek van Texel voorgekomen 25 sterfgevallen meende de Commandant van *Daalen* aan dit aanbod de voorkeur te moeten geven en zoo werd de *Theems* koers gezet, alwaar op de E.W. 4) den 21 Februari bij de batterijen van Sheerness ten anker werd gekomen en de beide Engelsche loodsschuiten van boord gingen.

De 1e officier der *Waterloo*, de Luit. ter zee 1e kl. *W. F. Pinet*, werd opgedragen zich naar de *Waterloo* te begeven om den Nederlandschen gezant van de aankomst kennis te geven en in de gegeven omstandigheden zijne gewaardeerde hulp in te brengen. Van dit bezoek kwam *Pinet* den 25 Februari aan boord terug en bleek al spoedig van de werkzaamheid van den Gezant, daar op diens ver-

zoek op order van den Vice-Admiraal *Robt. Moorsom*, die te Chattam het bevel voerde, een kottier werd gezonden om de zieken naar het ziekenhuis *Argonaut* over te brengen, omdat te Sheerness geene lokaliteit daarvoor bestond. Spoedig daarna werden de zieken met een stoomboot naar het Royal Marine Hospital te Woolwich vervoerd, zij waren de chirurgijn 2e kl. *A. Porth*, die 13 Maart kwam te overlijden, 28 soldaten en 14 matrozen. Door *Dr. Burnett*, tevens lid van het Geneeskundig Bestuur te Londen, was tevoren een onderzoek ingesteld naar den aard der ziekte, welke door hare vele slachtoffers in Engeland veel indruk had gemaakt; de oorzaak moest door hem ook worden toegeschreven aan afmatting en weersinvloeden.

Den 28 Februari arriveerde uit het vaderland de Luitenant der artillerie *De Billeux*, Adjudant van *Z. K. H. Prins Frederik*, die namens *Z. M.* den Koning was afgezonden om dépêches aan *Z. Exc.* den Heer Ambassadeur en aan den Commandant van *Z. M. Waterloo* over te brengen; hij kwam 3 Maart weder a.b. om de mede te geven stukken af te halen, waarmede hij van Dover naar Holland terug keerde.

De *Waterloo* verhaalde den 4 Maart naar het dok, nadat de troepen a.b. van *The Vengeur*, een Engelsch hulkschip en de equipage a.b. van *The Terrible* aan de kade van de Dockyard gemeerd, waren overgegaan. In het dok werd ontdekt, dat verscheidene stukken der huidplanken ontzet waren en puttingijzers gebroken.

Eene treurige gebeurtenis was op 13 Maart 1827 het plotseling overlijden door een toeval van den 1en officier Luit. ter zee *W. F. Pinet* a.b. der *Waterloo*; hij werd 18 Maart met militaire honneurs begraven op het kerkhof in het dorp Minster. Waarschijnlijk was ook deze officier het slachtoffer van de vooral in zijne functie ondervonden overspanning.

Op 27 Maart kwam de *Waterloo* uit het dok en werden met den bok groote en fokkemast ingezet, waarna de volgende dagen aan het optuigen werden besteed. Reeds 25 April kon de equipage aan boord overkomen en 26 April de 1e compagnie E.A. embarkeeren, waarop naar buiten werd verhaald. Op 30 April volgden nu de inscheping van eene tweede compagnie en 1 Mei weder die van eene derde compagnie, waarna 5 Mei de loods voor Duins het schip aldaar ten anker kon brengen.

In het afgelopen tijdvak kwamen nog verschillende schepen uit het vaderland met victualie en personeel. Zoo 8 April de kof *Engelina Jantina* met den victualie-meester *Klis*, 13 April de kof *Veenstroom* met den idem *Gevers Leuven*, terwijl 18 April de brik *Sirène*, onder Luit. ter zee *Klein*, medebracht de Chirurgijn 3e kl. *B. Eichler* en *A. Geelhoed*, den buitengewonen adelborst *G. S. v. Hasselt*, beide laatsten bestemd voor de Koloniale Marine; verder nog equipage en suppletie voor de E.A. van 6 korporaals en 75 soldaten. Tijdens het verblijf te Sheerness valt nog op te merken, dat bij 't rollezen aanhoudend matrozen werden vermist, die dus blijkbaar gedrost waren.

De vervanger van den overleden 1en officier werd de Kapt.-Luit. ter zee *H. W. v. Maren*, bij Min. Resolutie van 25 Maart als zoodanig benoemd. Hij kwam 10 April aan en aanvaardde zijne nieuwe functie dus reeds tijdens het gereedmaken van het schip.

Den 9 Mei kwam de *Sirène* weder met schepelingen aan en bracht den Chirurgijn Majoor *Marinkelle*; met dat schip gingen van de *Waterloo* in ruil terug naar Nederland de Chirurgijn *Schisseler* en eenig volk.

Eindelijk kon 9 Mei naar het Kanaal onder zeil worden gegaan en bereikte de *Waterloo* ten lange leste 2 September Semarang, alwaar een saluut van 13 schoten werd afgegeven. De E.A. werd 3 September 1827 aldaar gedebarkoord.

Ten slotte moet nog worden toegevoegd, dat het gebeurde met de *Wassenaar* en *Waterloo* natuur-

Haarlem en Omstreken.

Inrichting voor Zenuw- en Geesteszieken „DE KENNEMER”

Haarlem - Westerhoutpark 18 - Heemstede
Telefoon 12003

Dir.: E. C. WESSELS-MEIJNEMA

Haarlemsche Begravenis-Onderneming

R. Smerk

Kinderhuisvest 29-33 Haarlem
Eigen Rouw- en Volgauto's

Speciaal Aaires voor Crematies

Les extrêmes se touchent

Een courantendrukkerij is een inrichting waar in den kortst mogelijken tijd het grootst mogelijk kwantum werk moet worden gemaakt. Personeel en machines zijn daarop speciaal ingesteld. Snelheid is hoofdzak; kwaliteit een, zij het dan voorname, bijzaak.

Een kunstdrukkerij is juist het omgekeerde. Daar is de afwerking hoofdzak en teveel haast zou ten nadeele van het werk komen. Ook daar zijn personeel en machines speciaal op zulk werk berekend.

De meeste drukkerijen leggen zich óf op het een, óf op het ander toe, omdat het lastig is, zich op twee zoo uiteenlopende soorten van werk te specialiseeren.

L'exception confirme la loi

Dat ziet men aan onze Drukkerij, die op haar rotatiepersen couranten en tijdschriften snel en in groote oplagen vervaardigt, doch wier snelpersen kunstproducten leveren als „Ned. Indië Oud en Nieuw”, „Het Huis Oud en Nieuw”, Oedaya (Opgang) enz. Natuurlijk vervaardigen wij ook het middenklasse-werk, hetz.g. Handelsdrukwerk en wij beroemen er ons op, dat ons werk door geen onzer collega's kan worden overtroffen.

N. V. DRUKKERIJ TEN HAGEN
DEN HAAG - NOBELSTRAAT 20 - TEL. 11987

Goed Adverteeren beteekent
grootere omzet;
dus meer winst

POSTZEGELS van Nederland en Koloniën steeds in iedere hoeveelheid te koop gevraagd. (Eventueel ruil tegen buitenlandsche zegels. Basis: engrosprizen)

POSTZEGELEXPORT
D. W. BRANTSSEN
Frankenstraat 41 - Den Haag - Telef. 53529

HOTEL-RUBRIEK

APELDOORN

HOTEL VAN DER BURG

1ste en oudste huis ter plaatse Modern comfort
 6286 Volledige pensionprijs f 5.-

'S-GRAVENHAGE

Hotel Pension „Insulinde“,
 Bankapl. 2, Den Haag, Tel.
 11486. Dir. bij Schev. B. 5038
 Str. k. en w. op de logeerk.

BESCHIKBAAR.

Hotel Rest. „DUINOORD“
 Sweelinckplein
 Spec. bezocht d. Ind. Fam.
 5020 OOSTERWIJK & V. D. LUUR

Hotel „Promenade“, Oude
 Schev. weg 21, Tel. 50454
 Prachtige ligging.
 Matige prijzen. 5035

TEHUIS v. KINDEREN vanaf
 2 j. doofl. en tijd, gr. tuin.
 Holl. en Ind. ref. „Sunny
 Home“, Veur b. d. Haag.

BESCHIKBAAR.

NUNSPEET.

„Den Lindenhof“ te Vierhouten (bij Nunspeet)
VACANTIEHUIS VOOR VROUWEN EN MEISJES
 Pensionprijs f 2.50 per dag.
 Inlichtingen: tot 1 Mei Rijcklof v. Goensstraat 31, Den Haag

Voor het bereiden van een goede rijsttafel zijn de
Recepten van een Ind. Kokki
 onmisbaar
 „De Ind. Rijsttafel“ door
FR. BLOM, Schrijver van
 „Moderne Kookkunst“,
 verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij de Uitgeefster
 Nobelstraat 20, Den Haag.

Prijs f 1.00

De kunst van Adverteeren

Als de vertegenwoordiger van een zaak zich bepaalt tot het afgeven van een visitekaartje en dan heen gaat, zal hij zeker geen orders krijgen. Daarvoor is noodig, dat hij den menschen iets vertelt, hen overtuigt, dat zijn artikelen beter zijn dan andere en waarom.

Uw Advertentie moet niet slechts een visitekaartje zijn, doch den lezers iets mededeelen, hen overtuigen, dat zij bij U beter bediend worden dan bij uw concurrenten.

W.D. BOS OPTICIEN THOMSONLAAN 47 (BY THOMSONPLEIN)

Leden van O. en W., eet steeds

KLINK'S FIJNE BELEGDE

BROODJES

PEKELVLEESCH
 ROASTBEEF
 HAM, ENZ.

Aanbevelend, **W. F. KLINK**,
 Wagenstraat 109a - Den Haag - Tel. 17811
 Wordt ook thuis bezorgd. 5235

lijk een nader onderzoek noodzakelijk maakte. Bij Kon. Besluit van 31 Januari 1827 no. 31 werd eene Commissie van onderzoek benoemd, betreffende de gereedmaking dezer schepen.

De Commissie bestond uit: Vice-Admiraal F. S. Grave van Bylandt Halt, President; Vice-Admiraal A. A. Buyskes en Schout bij nacht Jhr. H. A. Ruysch, leden; L. Serrurier, Secretaris der Directie van de Marine te Vlissingen, amanuensis.

Zij bracht 22 Mei 1827 haar rapport uit. Het zou te ver voeren dat rapport weer te geven en zal worden volstaan met de vermelding van eenige punten en van de conclusies.

Er blijkt uit, dat de *Wassenaar*,⁵⁾ op 9 Augustus 1824 van de Middellandsche Zee ter reede Texel gekomen, was opgelegd geworden te Nieuwediep. Het schip was vertimmerd (er waren o.a. 79 inhouten vernieuwd), het touwwerk was bij de gereedmaking zoo uit de lijnbanen a.b. gebracht en daardoor niet aan het stuk voldoende gerekt.

De oorzaken van het ongeluk aan de *Wassenaar* overkomen werden gezocht in:

1e. overmatig rekken, daardoor losraken van het staande want, waardoor de masten overboord zijn geslingerd;

2e. onklaar raken der pompen;

3e. slechte uitwatering van het opgepompte water en wat de *Waterloo* betreft ook in de overmatige rekking van want en stagen en onvoldoend kalkfaatwerk door overhaaste gereedmaking. Het advies van den Minister aan Z. M. den Koning naar aanleiding van het rapport d.d. 31 Juli 1827 uitgebracht luidde, dat er geene termen waren om eenige bepaalde beschikking omtrent het gebeurde voor te dragen, maar kon worden berust in de verklaring der Commissie, dat de rampen aan een samenloop van omstandigheden, die niet te betletten waren, toe te schrijven zijn geweest.

Zooals uit de vorengaande relazen gebleken zal zijn, heeft een soort noodlot op de uitreis der E.A. gerust; het linesschip de *Zeeuw* had slechts geringen tegenspoed, maar heeft in den aanvang onder de Engelsche kust toch ook moeilijkheden ondervonden.

Men zou geneigd zijn aan het bijgeloof tegen het op Vrijdag uitvaren — 5 en 12 Januari 1827, de vertrekdagen der 3 linesschepen vielen op een Vrijdag — niet alle beteekenis te ontzeggen.

W.

⁵⁾ De *Wassenaar* was in 1812 op stapel gezet te Amsterdam en in October 1816 afgeloopen, droeg eerst den naam *Audacieux*, later *Coalitie*, ten slotte *Wassenaar*. De *Waterloo* heette te voren *Pultusk*, was in 1807 te Antwerpen te water gelaten en ingevolge het Parijsche tractaat van 30 Mei 1814 aan Nederland overgegaan. (Zie Herman. Onze zeemacht tijdens de Fransche overheersching 1810—1814).

Van Week tot Week.

Dinsdag 20 tot Maandag 26 April.

De economische toestand der Ind. bevolking. Batavia 22 April. (Aneta). Verschenen is het rapport van Van Ginkel inzake den economischen toestand der inlandsche bevolking, waarnaar ingevolge de motie van het Kamerlid ir. Albarda een onderzoek is ingesteld. De algemeene slotsom is, dat er geen sprake is van ernstige inzinking van het welstands-peil der bevolking, noch van een jammerlijk bestaan van miljoenen. De economische toestand der bevolking baart geen vrees.

De communisten en de suikercampagne. Semarang, 22 April. (Aneta). De Locomotief meldt, dat men van bestuurszijde op Midden-Java bij den aanvang van de nieuwe suikercampagne opleving van de communistische activiteit verwacht, welke blijkbaar geconcentreerd zou zijn op enkele fabrieken. Het bestuur zou aan twee suikeradministrateurs op Midden-Java hebben aangeraden het Europeesch fabrieks- en tuinpersoneel te bewapenen met schiettuig.

Het Bat. Nieuwsbl. bevestigt dit bericht (vol-

American Hotel - Amsterdam

Hotel en Café-Restaurant le Rang.

Schoonste Ligging - Modernste Inrichting
 Electriche Verlichting - Centrale Verwarming
 Electriche Personenlift
 Omnibus aan 't Station - Matige Prijs

A. W. VOLMER, Directeur.

Tel. Interc. 4737 Code 5th Edition A. B.

gens een ander (Aneta-telegr.) en spreekt van kerfabrieken in de Vorstenlanden en Madioen
Procureur-Generaal bij het Hooggerechtshof. Advocaat-generaal mr. H. G. P. Duyfjes volgt mr. D. Wolterbeek Muller op als procureur-generaal het Hooggerechtshof van Ned.-Indië. (Aneta).

Univ. examens. Delft, Technische Hoogeschool. Bederd tot doctor in de technische wetenschap N. J. M. Taverne, mijningenieur, na verdediging van een proefschrift, getiteld: *Vulkanstudien Java*.

Leiden. Doctor. ex. Indisch recht de heer W. J. Sonius

Rotterdam. Handelshoogeschool. Bevorderd doctor in de handelswetenschappen de heer I. van der Waals, referendaris bij het Dep. van Koloniën, op proefschrift *De Indische invoerrecht (een fiscaal-economische studie)*.

Opleiding van landmeters. Bandoeng, 20 April (Aneta). Deze gemeente krijgt een instituut voor middelbaar onderwijs voor vakkundigen voor het karter. Er zal gelegenheid zijn tot opleiding van jongelieden met een maandoelag van f 100. Het aantal in Nederland op te leiden landmeters zal echter tot de helft worden verminderd.

Overstromingen. Probolingo, 24 April (Aneta). hadden overstromingen alhier en in de Kraksa-plaats. Het water drong een meter hoog in de zen. Zes personen zijn verdronken; veel vee is loren gegaan. De grootste schade ondervonden riettuinen en bruggen. Dijken zijn doorgebroke

Hindoe-Javaansche kunst. Den 24en dezer heeft heer Th. van Erp, voor het Kon. Ned. Aardr. een voordracht met lichtbeelden gehouden over Monumentale Hindoe-Javaansche kunst. (Een overzicht bevat o.a. de N. R. Ct. 26/4 '26).

J. J. Leys. † In den ouderdom van 58 jaar is te sterfsterd overleden de heer J. J. Leys, oud-directeur der Groen van Prinsterer-Kweekschool te tinchem en oud-hoofd van het landbouwonderwijs in Suriname.

Kolonel J. A. W. Oxenaar. † Te Teteringen is in ouderdom van 73 jaar overleden de heer J. Oxenaar, gep. Kolonel-luitant der Cavalerie, het O.-Indisch lger.

Met pensioen. Generaal-majoor der genie bij het leger C. J. de Bruijn, zal 5 Mei den dienstpensioen verlaten.

Indische Begroolingen. Terwijl dezer dagen de Twee Kamer met de behandeling der Indische begroting een aanvang heeft gemaakt, is, blijkens schillende Aneta-telegrammen de begrooting 1927 reeds door de Ind. Regeering ontworpen

Vereeniging Simavi. Onder het bestuur van de h. F. Bervoets, voorzitter; Prof. Dr. N. Swellensbel, vice-voorzitter; Dr. C. U. Ariëns Kappers, secretaris; Jhr. F. J. E. van Lennep, penningmeester, e.a., heeft zich gevormd de vereeniging Simavi (Steun In Medische Aangelegenheden Voor heemschen), welke zich ten doel stelt geneeskundige hulpverschaffing aan en geestelijke ophef van de Inheemsche bevolking in Nederl. Oost-West-Indië.

Ten einde belangstelling voor deze zaak te waken, zal genoemde heer Bervoets, zendelingarts Java, op Woensdag 28 April te 's-Gravenhage bouw De Ruyterstr. 67) eene uiteenzetting ge

De onrust in Atjeh. Batavia, 21 April. (Aneta). N het Bat. Nieuwsblad verneemt, worden met spzestien Brigades maréchaussée uit Java, als vulling van de troepenmacht in Atjeh, daarheen gezonden. Die grootere troepenmacht wordt nozakelijk geacht om ruggesteun te verlenen bij actie der kleinere maréchausséepatrouilles.

Bandoeng, 23 April (Aneta). Luit.-kolonel A. Bennowitz, die pas van verlof uit Holland is arriveerd, is te Koeta-Radja ingedeeld.

Het Haagsche Aneta-kantoor teekent hierbij Overste Bennowitz is tweemaal eervol vermeld in den strijd en is drager van het ereteken van belangrijke krijgsvieringen met de ges. Djambi 1901/04, Atjeh 1901/05 en Atjeh 1906

Koeta Radja, 26 April. (Aneta). Zaterdagmidd. omsingelden troepen, onder bevel van den luit. W. A. M. Molenaar, een bende kwaadwillig bij kampoeng Goeha, landschap Kandang, onaf. Tapatoean (Westkust van Atjeh). De vij kreeg negen dooden; wij maakten blanke wa

WONINGBUREAU „DE CONCURRENT“

Thomsonlaan 52 - Den Haag - Telefoon 3677

Sterk concurrerende voorwaarden voor het Koopen en Verkoopen van Huizen, Huren en Verhuren van Huizen, Etages en Appartem., gem. en/of ongem.

5232

J. H. M. OHL, Gep. Kapt. O. I. L.

Verwaarloos Uwe gezondheid niet

Wendt U in geval van: Asthma, Bronchitis, zware Verkoudheid, Rheumatische aandoeningen, Jicht, Spit, enz. enz. tot

INHALATORIUM EN MASSAGE-INRICHTING

NASSAULAAN 2a - DEN HAAG
TELEFOON 13185

Spreekuur van 2 tot 5 en volgens afspraak

Aan de Leden van „Oost en West”

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad” is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

- 1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoop te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,
- 2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

DENKT

U wel aan ons blad voor
Uw reclame?

BRIEVEN en stukken, de afdeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

Haagsche Steenkolen Mij v/h J. KEMPS

HOFLEVERANCIER

Hoofdkantoor Z.-O. BUITENSINGEL 170 - Telef. No. 72180.

Alle soorten prima kwaliteit brandstoffen.

PRIJSCOURANT OP AANVRAGE. 5205

vaansche studenten hier, maar ook aan een paar Haagsche jonge dames van aanleg.

De ruimte der Gothische zaal zal, te meer wanneer de wanden met fraaie Javaansche batik behangen zijn, zich zeer goed leenen tot de uitvoering dier zoo rhythmisch schoone ritueele dansen.

De toeschouwers, die er gevoelig voor zijn, zullen dan evenzeer onder de bekoring er van komen, als wijlen mevrouw van Hetsdingen, al is van zelf hetgeen hier geboden kan worden, maar een zeer slauwe afspiegeling van het volmaakte, dat in dit opzicht aan de Vorstenlandsche hoven van Midden-Java te genieten valt.

Wij, Noorderlingen, beginnen ook pas sedert kort belang te stellen en ons te verdiepen in de danskunst, in de meer verheven zin. Terecht schreef F. S. onlangs in *Het Vaderland* naar aanleiding van de plastische dansen van *Claudia Issatschenko*, in het *City Theater* opgevoerd, o.m.:

„Onze gezelschapsdans is geen dansen meer in de ware beteekenis van het woord, het is smullen aan rhythmiek. En dat men daaraan smult in onzen tijd is begrijpelijk, omdat in onzen tijd zoo-veel chaotisch is of lijkt.

„Sinds *Isadora Duncan* den dans vrij maakte uit het balletcorset, meenen heel veel jonge dames haar huppelen en springen dansen te mogen noemen. Zij hebben geen vermoeden, dat dans gebonden is aan dynamische en statische wetten, die helaas voor het meerendeel vrij onvindbaar begraven liggen onder de stof der eeuwen.

„Het is met den dans, als met zoovele dingen: in oude tijden begreep men het wezen van den dans beter dan wij, „krappe” menschen, van de verlichte eeuw. Daarom keerde *Isadora Duncan* terug naar den Grieksch-dans, toen zij zich bewust werd, dat het ballet zich dood gepirouetteerd had.

„*Claudia Issatschenko* grijpt nog verder terug. Zij is bij de Egyptische reliefs ter school gegaan. En de plastiek, die zij daarop vond, gaf zij weer met ander materiaal, met vier soepele danseresjes, onder aanvoering van haarzelve.

„*Claudia Issatschenko* meent, dat de „gang” in den dans aan Griekse invloed is toe te schrijven. Oorspronkelijk, zegt zij, werd niet in hoofdzaak met de beenen, maar met de armen gedanst.

„Het is bijzonder interessant, deze renaissance der oude waarden in den dans mede te maken. Maar ze te begrijpen, is heel moeilijk, omdat die waarden in onzen tijd waardeloos zijn. De symbolische en ritueele beteekenis er van is voor ons verloren gegaan. Die oude danstaal is voor de meesten van ons een serie letterteekens, zooals het Sanskriet dat is.

„*Mary Wigman* bladert dan ook met groote pieteit in dit onleesbaar geworden boek, maar tracht niet de oude teekens te verklaren.”

„Zij zoekt naar nieuwe waarden en nieuwe symbolen, die van onzen tijd zijn.

„Al zal het werk van *Claudia Issatschenko* dus minder vruchtdragend zijn dan dat van *Mary Wigman*, het is even interessant. Die oude plastiek boeit, omdat wij bewust of onbewust voelen, dat er achter die simpele gebaren zooveel gedachten en gevoelens schuilten moeten. Dat is de bekoring van hetgeen is te vermoeden, maar niet te weten.”

De Javaansche dansen zijn zeker niet minder bekoorlijk en interessant, voor hen, die er zich voor open willen stellen.

Henri Borel schrijft naar aanleiding van het hier kortelings opgetreden Fransche opera-ballet o.m.:

„Sedert ik in Midden-Java de „serimpi” en de „bedie” dansen heb gezien, weet ik pas, hoe de dans uitdrukking kan zijn van het groote en verhevene, welk een ontzaglijke dramatische kracht hij kan hebben, en hoe hij zich verdiepen kan tot in het magische van wonder en openbaring. Maar deze heilige kunst is van zulk een geheel ander, hooger wezen, in zulk een geheel andere sfeer, dat er niet eens kwestie kan zijn van vergelijking.”

*) Ook dit zou zeer belangrijk kunnen zijn, om ze niet zoozeer langs verstandelijken, dan wel langs geestelijken weg te begrijpen, want juist daaraan hebben wij behoefte, al zijn velen zich daarvan niet bewust.

DEN LEDEN wordt bevestigd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balaï, Sumatra's Oostk.

Snelle Opleiding voor de Practijk-Diploma's Boekhouder

Speciaal voor Indische Verlofgangers

Spoedopleiding in 6 à 9 maanden.

Twee uur les per week. Lesgeld f 20.— per m

J. W. AUDIER Jzn., Gedipl. Accountant

Leeraar M. O. Boekhouden

ACHTEROM 68 's-GRAVENHAGE

(één huis vanaf de Passage) Telefoon No. 1642

Persoverzicht uit de Indische Blad

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De Buitengewesten en hunne leiders.

In de *Java-Bode* (18, 20, 22 en 23 Mrt.) en *De* is opgenomen een reeks interviews met de Gewest-Bestuurshoofden van de Molukken, de Z.- en O.-eiland van Borneo, de Westerafdeling van Borneo, Riouw en Onderhoorigheden.

De bestaande cultuur in de Molukken beperken op de eilanden buiten Nieuw-Guinea hoofdzakelijk die van *copra* en *notemuscaat*. De huidige hoogezen der notemuscaat maken dat wederom alle dacht aan deze, reeds als verloren beschouwde cultuur wordt gewijd. West-Nieuw-Guinea brengt groote veelheden wilde notemuscaat voort. De copracultuur beperkt zich op Nieuw-Guinea voornamelijk tot de streken en is vrijwel geheel in Chinese handen. *vogeljacht* is door het gedurig dalen der prijzen achteruitgegaan en is niet meer winstgevend. Een zienlijke stock wordt tot betere tijden aangehouden. Makasser en ook op N.-Guinea. Er bestaat in heel geen kans op dat de vogels uitgeroeid zullen den. Op Jappen (N.-Guinea) bevindt zich een in goeden staat verkeerenden *kaloentuin*, die door zending is aangelegd. De beoordeelingen van de zijn zeer goed; ook de aanplant maakt een uitsteden indruk. De mogelijkheid van slagen in deze ting is niet uitgesloten. Voor de grootcultuur N.-Guinea waarschijnlijk niet ongeschikter zijn enig ander gebied in onzen archipel; men stuit ter op te groote bezwaren bij de ontginning door brek aan verkeerswegen. Bovendien komen op proten de hooge vrachtprijzen te drukken, zoodat hiermede van den beginne af rekening moet worden gehouden. De enige groote thans bestaande onderneming is die, welke toebehoort aan de *Mij. Klappergroote* van 8000 bouws, welke in Zuid-Nieuw-Guinea gelegen is. Veel animo bestaat er niet om gronden te vragen; wel stelde de H. V. A. een onderzoek naar de mogelijkheid van suikercultuur op Halmawelke plannen echter op niets zijn uitgegaan, wel de grond geschikt bleek te zijn, doch met genis complexen van voldoende grootte in elkaar middellijke nabijheid aantrof, waardoor exploitatie kostbaar zou worden. Omtrent de exploratie van Kei-eilanden door dr. Weber voor de B. P. M. de Gouverneur nooit iets positiefs vernomen. De *tieke toestand* op Ternate en Halmahera laat ni wenschen over. Sedert Patti weg is, zijn de gemeren tot rust gekomen.

Door de geweldige rubberuitvoeren is de wel van de bevolking der *Zuider- en Oosterafdeling Borneo* enorm gestegen. De uiterlijke kenteekenen toonen zich in de betere kleeding en door den aan van groote hoeveelheden gouden munten, waarin het verdiende geld vastlegt. Ook de woningen wo overal verbeterd. De *Afdelingsbanken*, die certijf bloeiend bestaan hadden, kwijnen thans merkbaar, het volk, dat nu geen geldzorgen meer kent, zieh der de hulp van de Banken weet te redden. Men echter niet denken, dat het geld over den balk gesmeten. De *Bandjarees* is n.l. van huis uit een noom. De *politieke toestand* laat niets te wens over. Communisten worden niet aangetroffen, wordt scherp toezicht gehouden op de binnenkoden, opdat er geen kwade elementen door zullen pen. De trek over de Britsche grens, die in *Boeloe* enige jaren geleden plaats vond, was te wijten a poging door het Bestuur aangewend om de mens te doen verhuizen naar gezondere oorden. De De gewend hunne eigen woonsteden uit te kiezen, w ten hieraan geen gevolg te geven en trokken liever Britsch gebied, waar zij tenminste met rust ge werden. Aan de onrust is thans een einde geko doordat het Bestuur met deze verkeerde methode gedwongen volksverplaatsing heeft gebroken. De ten, die over de *Jabor Concessie* op Poeloe Laoc nomen werden en waarbij sprake was van schen der bevolkingsrechten, zijn geheel uit de lucht pen. De bevolking heeft slechts voordeel uit de lijkheid tot geldverdiene, die daar door de weris heden van de Jabor wordt geschapen. De *invoe* *hooge rubberprijzen* is het Gewest slechts ten geweest. De vrees betreffende het verwaarlooze den *padibouw* is ongegrond; de tuinen worden steeds uitstekend verzorgd, de opbrengst is ruim doende voor de voedselvoorziening in de afdeela laat zelfs nog een restant over voor export.

WANNEER

U zich in DEN HAAG vestigt laat Uw woning
Stoffeeren en Meubileeren door

H. FLICK - Scheveningen

Neptunusstraat 148 - Telef. 53568

„KEIZERSHOF“
 v/h Firma SCHADE & OLDENKOTT 5129
 SPUISTRAAT 2 hoek Veenestraat DEN HAAG
 Speciaalhuis in:
Wollen-, Zijden-, Katoenen- en Fluweelen Stoffen
 (Steeds ingang van Nouveautés)

Inlandsche landbouw-export. Landbouw-statistieken.
 In de „Mededeelingen omtrent enkele onderwerpen van algemeen belang“ neemt de Regeering zeer uitdrukkelijk stelling tegenover degenen, die beweren, dat de Inlandsche teelt van handelsgewassen belemmerend werkt op de eigen voorziening in de behoefte aan voedselgewassen, dus voornamelijk aan rijst (*De Sumatra Post*, 23 Mrt.). „Voor toename van de beteekenis der handelsgewassen voor den Inlandschen landbouw“ aldus de Mededeelingen — „zoo dat die een gevaar zou gaan opleveren voor de voedselvoorziening van Ned.-Indië, behoeft men zich nog niet bevreesd te maken, daar deze relatief nog van weinig beteekenis is. Dit kan duidelijk blijken uit 't volgend staatje, waarin is aangegeven de verhouding der oppervlakten door beide gewassengroepen op het bouwland ingenomen in andere landen en op Java.

	Voedingsgewassen.	Handelsgewassen.
Duitsland	100	4.4
Frankrijk	100	1.7
Spanje	100	1.8
Nederland	100	17.6
België	100	12.3
Ver. Staten	100	13.—
Indië	100	16.4
Egypte	100	40.—
Java en Madoera	100	7.5

Voor Java en Madoera is hierbij inbegrepen de oppervlakte door ondernemingen van de bevolking ingericht. Niemand zal het wenschelijk vinden, dat Java en Madoera in dezelfde positie komen te verkeeren als Egypte, waar bovendien de landbouw zich, wat de handelsgewassen betreft, geheel heeft geworpen op een alle opzichten zoo riskant gewas als katoen. Maar, dat er nog plaats genoeg overblijft voor verdere uitbreiding der teelt van gewassen voor export, is zonder meer duidelijk genoeg. Ja — zoo vervolgt de S. P. — Regeering gaat nog verder en zij zet in een ander hoofdstuk uiteen, welk een groote taak er nog kan zijn gelegd voor het kapitaal, hetzij Europeesch of van ander origine, in de vestiging van industrieën, die een diversiveering van het Inlandsche bedrijf mogelijk zullen maken, zonder dat de voedselvoorziening in gevaar wordt gebracht. Terwijl door het vestigen van fabrieken ook andere Inlandsche cultuurs zouden kunnen worden bevorderd, zooals die van vezel, katoen, palm- en suikerriet. Deze mededeeling ademt dus wel geheel anderen geest. Ze is gericht op de mogelijkheden van uitbreiding niet alleen van den Inlandschen landbouw voor exportdoeleinden, maar tevens een versterking daarvan, op verdediging van risico op vermeerdering van het nationaal vermogen, dat feitelijk ontstaat als uitvloeisel van betrekkelijk geringe inspanning. We vermoeden, dat de communisten van zouden schrikken, wanneer ze wisten, hoeveel „kapitaal“, hoeveel waardevol productiemiddel, thans reeds in al die miljoenen rubberboomen, die succesvol in den grond zijn gestoken; in het bijzonder de Buitengewesten. Wanneer men de groote lijnen ziet, dan kan hier inderdaad niet anders dan vooruitgang in worden gezien, ook al wordt niet ontkend, men op den duur voor moeilijke sociale en economische problemen kan komen te staan.

Dit verband vestigen wij de aandacht op *De Loc.* 17 Mrt.: „Een Nederl. consul-generaal over Br.“, van 15 Mrt. blz. 7: „Java-jute“, van 19 Mrt. 14: „De productie van de jute“ en de *Java-Bode* 20 Mrt.: „De Javasche peperhandel“.

Rome bevindt zich — volgens het *Soer. Hbl.* (13) — een *International Landbouw-bureau*, „Institution International d'Agriculture“, waarbij de voornaamste landen ter wereld aangesloten zijn; de voornaamste taak daarvan bestaat in het bijeenbrengen van alle gegevens, betrekking hebbend op het gehele gestrekte gebied van den landbouw, welke weer het Bureau de la Statistique générale in den gescheiden vorm worden verwerkt. Ook Nederland is bij dit Landbouw-bureau aangesloten, blijkbaar ook voor zijn koloniën. In de laatste vergadering besloten om in 1930 en 1931 in alle bij dit Bureau aangesloten landen tegelijkertijd een landbouw-telling te houden. De Indische Regeering heeft zich in deze uitgesproken voor het deelnemen aan deze gemeene landbouw-telling. De landbouw-telling zal tegemoet komen aan de desiderata, zooals die werden door de Economische Commissie en den van den *Volkenbond*. Het S. H. vermoedt dat bij landbouw-telling verlangd zal worden het tellen van den *Ned.-Ind. archipel* aanwezige vruchtboomen

INSTITUUT VOOR MAGNETISME EN MASSAGE
HOOGTEZON EN DIATHERMIE
 W. F. WAGHTO, ARTS 5230
 Gevestigd v. GALENSTRAAT 70, b/h PR. HENDRIKPL.
 Spreekuren: 8.30—10 uur voormiddag, 1.30—3 uur namiddag 7—8 uur 's avonds. Spreekuur Oogarts: Zaterdagmiddag van 3.30—4.30 uur. Magnetiseurs-Masseurs: H. C. ORIF VAN AMSTEL, W. P. MÖNZE.

en dat van den veestapel, alsmede van het gemiddelde grondbezit der Inheemsche bevolking, waarbij allerlei gegevens omtrent de Europeesche cultuurs in het algemeen in de eerste plaats van belang zullen zijn.

Atjeh.
 De *Deli Crt.* (23 Mrt.) constateert een verheugende toename van de opbrengst der exploitatie van de *Atjeh-tram*. Sedert het begin van 1925 is in Atjeh eene opleving merkbaar door de hooge prijzen der producten van de bevolkingcultuurs. Pinang, copra, Inlandsche rubber, maar ook vee en rijst doen hooge prijzen. De welvaart in de landbouwstreken van het Gewest weerspiegelt zich in de ontvangsten der *Atjeh-tram*. Indien de toestand zoo gunstig blijft kan dit met het vorige jaar een voordeelig verschil maken van bijna $f \frac{1}{2}$ miljoen. Ook voor den politieken toestand is de volkswelvaart natuurlijk een zeer gunstige factor, maar toch mogen we — aldus de *D. C.* — ons zelf in dit opzicht niets wijs maken. En de vroeger gestelde vraag, wanneer Atjeh eens zichzelf gaat bedruipen, mag in dit verband niet opkomen, omdat in het streven naar een sluitend budget voor Atjeh een groot gevaar is opgesloten.

Aneta (o.a. *Deli Crt.* 24 Mrt.) vroeg den resident *Schmidt* zijn oordeel over de jongste aanvallen in West-Atjeh. Zijn meening omtrent de oorzaak van dit plaatselijke verzet dekt geheel wat de *D. C.* en anderen daarvan hebben geschreven omtrent het fanatisme van den Atjeh'er, de oude haat van den oorlog en dan zijn gewoonte om zijn misnoegen met zijn hoofden op de Kompenie te wreken. Hij wijst ook den weg aan om er uit te komen. Ontwikkeling van hoofden en bevolking door onderwijs, opheffing der isolatie door aanleg van wegen en dan, natuurlijk, innig contact met de bevolking. Ook de heer *Schmidt* is overtuigd dat van een georganiseerd verzet ook in de toekomst geen sprake meer kan zijn.

Wij verwijzen nog naar het *Soer. Hbl.* (16 Mrt. „De fout van Atjeh“) en het *Bat. Nwsbl.* (18 en 19 Mrt. „De jongste overval in Atjeh“ en „Het goede adres“).

Islamietisch bijzonder onderwijs. Zending.
 In den fellen strijd, die onder de inheemsche volksleiders van communistische richting en die van den Sarekat Islam om de machtspositie wordt gevoerd, hebben — schrijft het *Soer. Hbl.* (13 Mrt.) — de voor- mannen van den S. I. *August Salim* en *Tjokroaminoto*, een goede kaart in handen, n.l. den godsdienstigen grondslag. In dat teeken, de godsdienstige grondslag van den S. I. stond het jongste congres dezer vereniging. De voornaamste der behandelde punten waren de afvaardiging van vertegenwoordigers van den S. I. naar het Chalifaatscongres, dat te Cairo (zie ook *De Loc.* 22 Mrt. blz. 9) zal worden gehouden, en de godsdienstig-Islamietische school. Bij de behandeling van het agendapunt: „Nationaal onderwijs op godsdienstigen grondslag“ werd betoogd, dat de school moet dienen om de jeugd op te voeden tot goede Islamieten. Het werd noodig geacht voor dit doel een S. I.-kweekschool op te richten voor de vorming van geschikte onderwijzers. Het S. H. acht het niet onwaarschijnlijk, dat de S. I. pogingen zal doen om het plan van de bijzondere Islamietische school ingang te doen vinden, omdat de opleving en de aanwakkering van het godsdienstig leven een voorwaarde voor het bestaan van den S. I. zelf is. Op het jongste S. I.-congres zei Hadji Salim o.m., dat de S. I. niet met de Regeering kan meegaan, omdat hij vrij wil zijn in zijn doen en laten. Islamietische scholen, uitgaande van den S. I., krijgen in het licht eener dergelijke politiek, beteekenis. Zij worden daardoor van anti-gouvernementeelen opzet. Het is evenwel bekend, dat er ook andere groepen van Islamieten zijn, die van een tegengesteld beginsel uitgaan en die zuiver Isl. onderwijs bevorderlijk achten voor de goede verstandhouding tusschen de Inheemsche bevolking en de Ned.-Ind. Regeering. Het S. H. kan de verdere ontwikkeling van de plannen inzake bijzondere Islamietische scholen rustig aanzien.

In 1927 wordt te Malang een opleidingsschool voor Inlandsche predikanten voor de Oost-Java Zending van het Ned. Zending Genootschap opgericht. Aan de inrichting zullen worden verbonden ds. B. M. Schuurman en dr. C. W. Nortier, terwijl ook dr. H. Kraemer zal medewerken. De school zal een 4-jarigen cursus omvatten. Het onderricht wordt in de Javaansche taal gegeven. (*De Loc.* 17 Mrt.)

Het aantal Katholieken op de *Kleine Soenda-eilanden* bedroeg in 1925 89.379, waarvan bijna 30.000 communicanten. De missie bezit 50 kerkjes en 165 bedehuizen. Op de 170 lagere scholen geven 290 onderwijzers on-

NIJMEGEN
 Effecten Coupons
 Reiscredietbrieven 3018
 Assurantien Brandkluis
 Effecten- en Wisselbank Bouvy
 Lange Burchtstraat 14 - Nijmegen - Telef. 2480 en 2481

Piano's Orgels
C. A. J. VAN KALMTHOUT
 Tel. 1562 NIJMEGEN Tel. 1562
 Bisschop Hamerstraat 1-1a 3614
 Vleugels Kunstspelpiano's

ARBEIDSBEURS VOOR DEN OUD-IND. MILITAIR
 Gevestigd te NIJMEGEN
 Oude Varkensmarkt 41-43 Telefoon 1865
 Geopend van 9-12 v.m. en van 2-4 uur n.m.
 Zaterdags na 12 uur gesloten
 Directeur: A. VAN BOXTEL.
 Correspondentschappen in vele plaatsen.

Correspondentschap te
 AMSTERDAM, J. van Loggem, Cilliersstraat 30h
 DEN HAAG, G. J. L. Verhoeven, Valkenboschk. 34
 ROTTERDAM, J. F. Ferwerda, Calandstraat 24b
 Telefoon van 9—12 10733
 ARNHEM, G. J. Hoetink, Emmastraat 58

N. N. Werkgevers!
 Bovengenoemde Beurs stelt zich ten doel Oud-Indische Militairen aan den arbeid te helpen. Zij is nagenoeg te allen tijde in staat om degelijke Oud-Indische Militairen beschikbaar te stellen voor verschillende betrekkingen, als bijvoorbeeld:
 Boekhouder, Kantoorbediende, Concierge, Huisbewaarder, Portier, Fabrieksopzichter en -waker, Jachtopziener, Magazijnmeester, Magazijnknecht, Wissellooper, Ploegbaas, Depothouder, Huisknecht, Hulpmonteur, Stoker centrale verwarming, Knecht van de apotheek en ander Personeel voor Zieken- en Weeshuizen, waaronder ook gediplomeerde Verplegers, Controleurs en Wakers voor den Nachtveiligheidsdienst, Telegrafisten en Telefonisten, Koks. enz., waaronder geschoold Personeel.
 De personen zijn allen vrij van militaire plichten. Gaarne houdt zij zich aanbevolen voor Uwe aanvragen om personeel, zowel hier te lande als in Ned. Oost- en West-Indië. s

G. F. A. DRIESSEN
 NIJMEGEN
 GEEN STROOM REPARATIES BIJ NORMAAL ONDERHOUD
ROLSCHUIERS
 GOED en GOEDKOOP
 ALLE ONDERDEELLEN VOORRADIG
 ALLE REPARATIËN 5219

FIRMA J. VAN DER WOLF
 BANKETBAKKER
 Specialiteit in Lekker-Lekker
 DEN HAAG
 PRINSESTRAAT 120-122 TEL. 12220

N.V. Meubelhandel en Taxatiebureau
„NABA”
 Willem de Zwijgerlaan 52 - DEN HAAG - Telefoon 54497

Net goedkoopste aares voor
Complete Meubeleeringen

In- en Verkoop van Nieuwe- en 2e-hands Meubelen

Verzenaingen aoor geheel Neaerlana,
Oos- en West-Indië

1131

Beleefd aanbevelend, DE DIRECTIE

ZIJT GIJ ABONNEE ?

van het rijk geillustreerde en op zwaar
 kunstdruk in dubbeltoon-inkt gedrukte
 Maandblad

NEDERLANDSCH-INDIË
OUD EN NIEUW

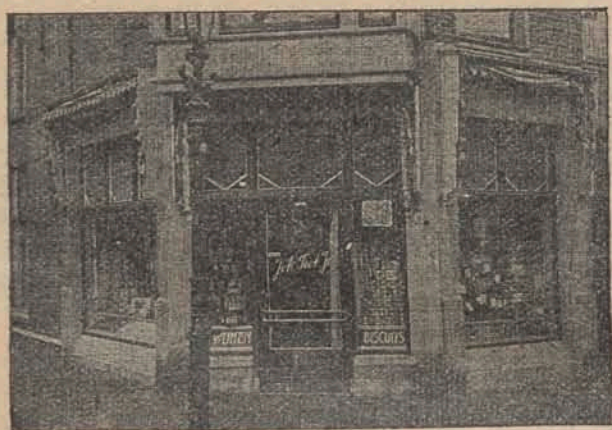
Zoo niet, vraagt dan gratis proef-
 nummer aan bij de Administratie
 Prijs per jaargang f 20.— te voldoen
 in halfjaarlijksche termijnen van f 10.—
 Jaargang IX (Mei 1924—1925) bevatte
 o.a. bijdragen van: Dr. H. P. Berlage,
 Prof. T. J. Bezemer, B. P. Bremmer,
 Prof. Dr. Karl Döhring, Anne Hallema,
 Dr. F. W. T. Hunger, S. Kalf, Prof.
 Dr. N. J. Krom, W. O. J. Nieuwen-
 kamp, Joh. F. Snelleman, V. I. van de
 Wall, Dr. P. Wirz, Dr. Karl With e.a.,
 benevens talrijke boekbesprekingen.

DRUKKERIJ TEN HAGEN

NOBELSTRAAT 20 - DEN HAAG - TEL. 11987

JOH. TOET - 's-GRAVENHAGE

Comestibles - Delicatessen - Kruidenierswaren
 AERT VAN DER GOESSTRAAT 34 - TELEFOON 51561

INDISCHE INGREDIËNTEN
 Special. in Fijne Vleeschwaren, Koek, Bisquit, Chocolate

FOCKE & MELTZER
52 Zouggstraat
DEN HAAG
PORSELEIN, KRISTAL,
AARDEWERK, HUISHOUD EN
KUNST
 Gratis verpakking voor Indië onder garantie

PIERRE J. MOOIJMAN

le KLAS DAMES- EN HEERENKLEERMAKERIJ NAAR MAAT
FRANKLINSTRAAT 141 - DEN HAAG

Coupe Minister London. Pasvorm gegarandeerd. Specialiteit in
 het veranderen van niet-passende Dames- en Heerenkleding.
 Vakkundig chemisch Reinigen, Keeren, Repareeren en Oppersen
 van alle voorkomende kleding. Ontvangen een pracht Collectie
 Engelsche en Schotsche Stoffen waarvan de stalen op aanvraag
 te bekomen. Betalingsconditiën volgens overeenkomst. 5214

TELEPHOON 30955 EVEN OPBELLEN!!!

derricht aan 13.190 jongens en 3.258 meisjes; op 13
 scholen met meer uitgebreid onderwijs zijn nog 1200
 leerlingen, waarvan 428 meisjes. Een katholiek maand-
 blad is opgericht, de „Bintang Timor”, dat terstond
 3000 abonnee's had. De „Java-Bode (17 Mrt.) wijst op het
 nut van dergelijk missiewerk: Daar toch worden or-
 delijke en degelijke burgers van Ned-Indië gevormd
 uit wat eenmaal wilden waren. Op zulke burgers heeft
 het communisme geen vat!

De „Java-Bode van 17 Mrt. besprekt het uit de
 „Avondpost” overgenomen interview met den heer
 Feber over „Indië en het Oost-Aziatische reveil”; De
 Loc. (15 Mrt. blz. 1) geeft een uiteenzetting door dr.
 P. W. Kuo van „Het groote Chineseche vraagstuk.” In
 De Loc. van 22 Mrt. (blz. 1) beschrijft Hs. „De Missie-
 tentoonstelling te Rome” als een stuk organisatori-
 schen arbeid, dat respect afdwingt.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

De Journalistenbond te Djocjarta.

De te voren aangekondigde samenkomst van jour-
 nalisten, medewerkers en reporters van de Inlandsche
 en Chineseche nieuwsbladen in Ned-Indië, had, vol-
 gens mededeeling, voorkomende in de „Pewartia Soc-
 rabaja” van 28 October 1925, op Maandag, den 26en
 diër maand, in het gebouw der Chineseche vereeniging
 te Djocjarta plaats.

Een twintigtal personen waren aanwezig.
 Des avonds ten 8 ure werd de vergadering op de ge-
 bruikelijke wijze geopend door den heer Kwa Siam
 Tjay, die er op wees, dat het aantal journalisten te
 Djocjarta voldoende groot was om te besluiten tot het
 in het leven roepen van een journalistenbond, die
 bovendien wenschelijk werd geacht, in verband met de
 geringe vrijheid, welke aan de Inlandsche en Chine-
 sche Pers werd gelaten.

Hij herinnerde daarbij aan het feit, dat de heer Gouw
 Boen Hwat, hoofdredacteur van de Tjamboek (= De
 Zweep) op het politiekantoor was aangehouden en
 daar ter plaatse was behandeld als ware hij een dief.
 Hoewel daarvan geen werk werd gemaakt, zoo was
 het toch wel zijne meening, dat, als men zulke feiten
 maar laat loopen en er geen gezamenlijk optreden daar-
 tegen plaats vond, die toestand op den langen duur
 aanleiding moest geven tot onverkwikkelijke handel-
 ingen van tegenweer.

Men zal in de toekomst moeten begrijpen dat over-
 tredingen, door een journalist begaan, hem nog niet
 stempelen tot een slecht mensch en dat men hem niet
 als een misdadiger mag behandelen.

De spreker noodigde daarna de vergadering uit te
 willen beslissen of zij wilden overgaan tot het vormen
 van een eigen vakbond dan wel of zij eene afdeling
 zou uitmaken van den Aziatischen Journalistenbond
 te Batavia.

De heer Tjokroaminoto het woord voerende, gaf als
 zijne meening te kennen, dat hij zich geheel vereenigde
 met het denkbeeld om zoo spoedig mogelijk een plaat-
 selijken bond op te richten, doch dat, waar het be-
 kend is, dat elke journalist gewoonlijk zijn eigen opinie
 heeft over tal van onderwerpen en over den gang van
 zaken, men moeilijk eenstemmigheid bij de journalis-
 ten kon verwachten.

En zeer zeker niet, wanneer het er op aankomt mo-
 reelen en materielen steun te verleenen aan een col-
 lega, die het slachtoffer is geworden van zijn ambtelijk
 werk.

Aannemende het geval dat een redacteur veroordeeld
 is terzake van belediging van een spreker of van een
 zijner collega's, moeten deze dan dien veroordeelde
 ook nog helpen en hem op die wijze schragen in zijne
 dwaling?

Alvorens dus den bond te stichten, beveelt de spre-
 ker aan zich eenstemmig een goed en rijp beeld te vor-
 men van de risico, welke aan den gedachten maatregel
 verbonden is.

De heer Brotokesowo wijst op de bestaande geschil-
 len en acht de oprichting van den bond noodzakelijk,
 onverschillig hoe anderen daarover denken.

Hij wil de kennis van de journalisten verrijken door
 het stichten van bibliotheken en het in het leven roe-
 pen van bepaalde organen.

De heer Tjie Tjeng Tjiang van de „Tjamboek” vest-
 tigt nogmaals de aandacht op de gebrekkige vrijheid,
 welke de Oostersche journalisten genieten als zij iets
 in het openbaar schrijven, en die in zulk eene tegen-
 stelling is met die van de Europeesche journalisten.

Ook spreekt hij van een verwijt over het verschil in

F. BARTELS,
 Schenkweg 90 - Den Haag
DAMESKLEERMAKER EN BONTWERKER.
ONTVANGEN de nieuwste modellen
JAPONNEN, BLOUSES etc
 5066

bejegening van beide categoriën en hoopt in ver-
 daarmede dat de bond tot stand zal komen.
 De heer Tjokroaminoto vindt het streven van
 bond om meer kennis op te doen niet eene hoofd-
 De bond zou dan eene beweging worden alleen
 mannen, waarin de vrouw niet vertegenwoordigd
 De heer Soerjopronoto van de „Bandera Is-
 wenscht dat de bond zal streven naar groter vrij-
 voor de journalisten en meer overeenkomstig de
 heid, welke de collega's in Europa genieten.
 Deze kunnen zoo scherp schrijven als zij wens-
 terwijl zij zich moeten intoemen.
 Wanneer het zoeken van meer vrijheid hoofd-
 wordt, is het geven van steun aan de journalisten,
 slachtoffer worden, zijns inziens niet zoo urgent.
 Ten slotte werd tot oprichting van den bond be-
 ten.

Men wilde evenwel eerst een bestuur vragen aan
 Aziatischen Journalisten-Bond te Weltevreden voor
 maken van propaganda.

Een voorloopig comité werd aangewezen met
 dracht de verschillende aangelegenheden te reg-
 statuten te ontwerpen, het beginselprogramma vast te
 len enz. en waarvoor werden aangewezen de heeren
 Tjeng Tjang, voorzitter, Drijowongso en Hardjoh-
 mo, secretarissen, Lie Djing Gwan, penningmeester
 als leden de heeren Soerjopronoto, Kwa Sian Tjay
 Tjo Tjing Ham.

Voor bestrijding van voorloopige uitgaven werd
 dens de vergadering een bedrag van f 41.— bij-
 gebracht.

Te 11.30 uur werd de vergadering gesloten.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

De toekomst van de Chineezzen in Ned-Indië.

I.

De Nederlanders, zoo schrijft de redactie van de
 nar-Sumatra van 15 October 1925, hebben ten
 tijde hoog opgegeven van zekere gunstige eigens-
 pen der Chineezzen in Ned-Indië, die over het alge-
 werden beschouwd als te zijn overige leden, die
 hunne soberheid geld wisten te verdienen en
 gewoonte hadden zich noch met andermans
 noch met de politiek, noch met bewegingen van
 len of economischen aard te bemoeien.

In de werkelijkheid waren zij over het algemeen
 tige burgers, die, volgens eigen zeden en gewoone
 opgewekt leefden en als tusschenpersoon veel bij-
 gen tot de ontwikkeling van den Inlandschen
 in Ned-Indië.

In elk geval zag de Europeaan in het Chinese
 element van Ned-Indië nooit eenig gevaar.

Geleidelijk is in dien toestand in de laatste
 eenige verandering gekomen, want het feit bestaat,
 de vroegere inschikkelijke en geduldige Chinese
 niet meer kan neerleggen bij beschikkingen van
 gerhand, wanneer die, naar zijne meening, niet
 rechtvaardigheid en billijkheid in strijd zijn.

Wanneer de redactie als oorzaak daarvan op-
 de ruwe wijze van optreden van den Europeaan,
 ten opzichte van den Chinees, van geen ongelijke
 weten, dan zullen, zegt zij, de lezers van het ar-
 haar wel begrijpen.

Schadelijker wordt deze onrustige beweging van
 Westerling, wanneer hij overmoedig wordt en den
 terling laat bemerken, dat hij deze, die geduldig be-
 in deze of andere beslissing, beschouwt als te zijn
 persoon zonder durf, die den moed mist voor zijn
 langen op te komen.

Dientengevolge toch wordt de bedoeling van
 Chineezen, die gaarne met alle volksgroepen in
 wil leven, op ernstige wijze tegengewerkt en bij
 dwongen tot overmoedige tegenweer, welke de
 zen der welvoegelijkheid wel eens overschrijdt.

De redactie herinnert hierbij aan de vele prote-
 welke reeds sedert vele jaren werden ingediend,
 wel in de nieuwsbladen als bij de bevoegde auto-
 ten, over de ruwe behandeling van de Chineezzen
 het politiepersoneel, dat te veel misbruik maakte
 marechauseesabel en gummistok en dat de procureur
 generaal bij het hooggerechtshof in Ned-Indië de
 aanleiding vond het willekeurige en dikwijls ruwe
 treden der politie tegenover het Chinesech publiec
 circulaire te verbieden.

Het is nooit de bedoeling van de Chinesech-
 sche Pers geweest aanvallen te doen of zich opste-
 te toonen tegenover het Europeesch element in

Voor Hondenartikelen

Krachtvoeder, Dogcakes, Hokken, Manden, Stoe-
 Halsbanden, Lijnen, Transporthokken, enz.
IS HET ADRES:

P. H. VERSEVELDT

Fred. Hendriklaan 204 - 's-Gravenhage - Tel. 534
 (Voortzetting der zaken v. d. Fa PETERS & Co., Parkstr.)

Firma W. H. DE RUITER
 Wijnhandel - Gevestigd Anno 1893
 te Obrechtstraat 76 - DEN HAAG - Telef. 32581

Bekend en vertrouwd adres voor
 GOEDE BELEGEN WIJNEN
 PRIMA LIKEUREN EN GEDISTILLEERD
 BIEREN EN BRONWATEREN

WASCH-, STRIJK- EN GLANSINRICHTING
J. M. VAN DEN BERG

TASMANSTRAAT 15 - 's-GRAVENHAGE

SPECIAAL ADRES VOOR INDISCHE FAMILIES

nementsbelang, door Dr. B. Vrijburg. (De Ind. Boerde-rij, 19 Febr. '26).

Karakterschets van L. D. Petit (de sympathieke secretaaris der Afd. Amsterdam van „Oost en West“). (De Hollandsche Revue, 26 Maart '26).

Koloniale Studiën.

Inhoud van jaarg. 10, No. 1 (Febr. '26). Domeinverklaring van het water bestemd voor industriële doeleinden en bevoeiing, door Mr. A. J. R. Heinsius. — Onopgeloste oplossing (over art. 109 Regeeringsreglement), door Mr. C. T. Bertling. — Over wildhoutbosschen en herbosching op Java, door W. Zwart. — Belastingen in eenige tropische Britsche koloniën, door D. J. Gerritsen. — De Chetti en zijn bedrijf, door S. J. Schoorl. (Chetti's zijn van Voor-Indië afkomstige personen, Klingaleezen, die ter Sum. Oostkust het bedrijf van geldschietert uitoefenen). — De plaats van de auto onder de verkeersmiddelen, speciaal in Ned-Indië, door W. Wynaendts van Resandt. — Het rapport Meyer Ranneft-Huender nopens den belastingdruk op de inheemsche bevolking van Java en Madoera, door Ir. E. P. Wellenstein. — In memoriam A. L. Wawoerontoe, door J. Tideman. — Economische kroniek (De buitenlandse handel der Buitengewesten in 1924). — Boekbespreking: H. T. Colenbrander, koloniale geschiedenis, door W. M. Mansvelt.

Inter-Ocean.

De schitterend geïllustreerde Jan.-afl. bevat met trekking op Indië de navolgende bijdragen: The story of rubber and the rubberboom in the Netherlands Indies, by „Djembatan“. — Javanese arts and crafts. — Pomona's children in the East Indies, by S. Kalf. — Toilers of the deep, by G. G. van der Kop. — Reviving the coffee industry, by K. O. Moe. — The „Tygersgracht“ (at Batavia), by C. Vis-Janssen van Raay. — Batavia's new year's eve.

Verhandel. Kon. Magn. en Meteorol. Observatorium te Batavia.

Nieuwe publicaties. No. 8. Het klimaat van Ned-Indië, door Dr. C. Braak. Deel II, afl. 1. Sumatra. Met platen en kaart.
 No. 13. Isomagnetismen voor the Neth. East Indian Archipelago, Epoch 1925-0, by Dr. S. W. Visser.
 No. 15. Uitbreiding van regenbuien te Batavia, door Dr. J. Boerema.
 No. 16. Some researches into the propagation of seismic long waves, by Dr. S. W. Visser.

De Ind. Verlofganger.

Het Nr. van 23 April bevat o.a. een artikel (met ill.) van S. Kalf met historische bijzonderheden over het eiland Onrust bij Batavia; en, een eveneens geill., opstel over een tocht naar Java's hoogsten berg (den Smeroe), door v. d. B.

Indisch Tijdschrift van het Recht.

Behalve de rubriek Jurisprudentie bevat afl. 2 van dl. 123 eenige verhandelingen, waarvan de titels luiden: Hypotheek op handelswaren, door Mr. Heinsius. — De Haagsche Academie voor Internationaal recht. Het eerste jaarverslag van het Permanente Hof van Internationaal Justitie, door Mr. Fievez de Malines van Ginkel. — Voorwaardelijke veroordeeling, door Mr. W. H. van Helsdingen. — Valschheid in rekening courant, door Mr. Jeekel.

De Indische Mercur.

No. 16 (21 April). De nieuwe organisatie der Proefstations bij de Bergcultures op Java. — Kamer van Koophandel en Fabrieken te Rotterdam (opmerkingen over Oost- en West-Indië uit het jaarverslag over 1925). — Invoer tot verbruik der voornaamste handelsartikelen op Java en Madoera door particulieren. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financiële berichten en verslagen, zoodaer de overige wekelijkse rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft literatuur over vezelstoffen, plantenziekten en bodemvraagstukken.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 37 (13 Maart '26). De toekomst der oude rubberondernemingen en hun verjonging, door C. M. Hamaker. — Overzicht van werkzaamheden van het Proefstation Malang over 1925. — Cacao-bericht 1925, door makelaar S. W. Hoekstra. — Malachrazel, door A. W. Drost (ontleend aan de Ind. Mercur). — Vervoer van palmolie en latex.

De Indische Mercur.

11e Jaarg. No. 6 (15 Maart '26). Causerie over een

Een goed en billijk adres

voor

prima Thee en Koffie

is

5152

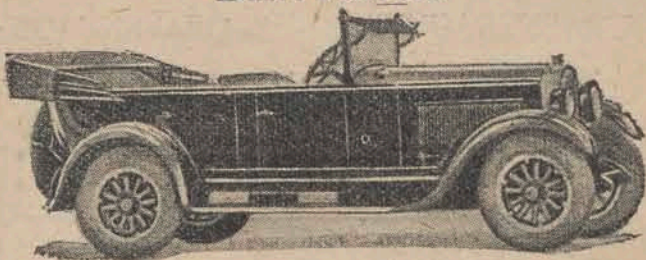
Thee- en Koffiehandel
 Noordeinde 105a

's-Gravenhage

Telefoon 12413

Garage A. VERSEVELDT

Nassau Zuilensteinstraat 47 Telefoon H202
 DEN HAAG

Levering van alle soorten Automobielen
 en Motorrijwielen

STALLING

5159

BENODIGDHEDEN - OLIE en BENZINE

**Modemagazijnen
 HENNEMAN & PLUKKER**

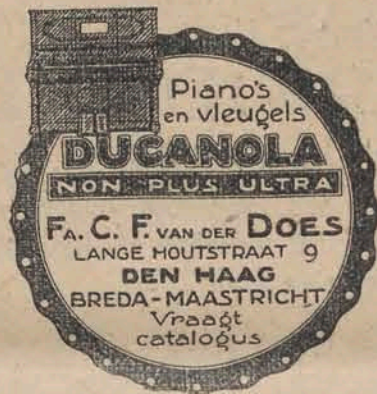
Valeriusstr. 28-38
 DEN HAAG

Grootste Speciaal Magazijnen

in Japonnen, Blouses, Rokken,
 Peignoirs, enz. enz.

5018

Gedurende den Winter steeds nieuwe zendingen voile Blouses en Japonnen voor Indië

5011

**P. DE KAT ANGELINO
 MOEDRA'S OP BALI**

MET 60 TEEKENINGEN VAN
 TYRA DE KLEEN

PRIJS gecart. f 9.— geb. in geh. linnen f 11.50

„Hoe voortreffelijk zijn de priesters zelven geteekend. Met goed overleg is, zowelin de serie Boeddha-priesters als in die van de Sjiwa-priesters, federe persoon tweemaal geteekend, van voren en van terzijde, daardoor wordt de houding van het lichaam en in 't bijzonder van de handen zeer duidelijk.“
 S (N. Rott. Crt.)

Uitgave v. d. N. V. „ADI-POESTAKA“, Den Haag

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht. 1)

Mademecum voor het personeel van het mijnwezen. Logie, door Dr. J. K. van Gelder, Tweede, herziene ed. Met afbeeldingen. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Schets van de economische ontwikkeling der afdeeling Poerwodjo (residentie Kedoe), door Dr. C. L. Doorn (Vereniging van Koloniaal maatschappelijke vraagstukken. Publicatie No. 18). Met kaarten. (Weltevreden, G. Kolff en Co.).

Guinea. Résultats des expéditions scientifiques nouvelles Guinée, publiées sous la direction de M. L. F. de Beaufort, et de M.M. les Dr. A. A. Pulle, Ruffin. Vol. XVI. Ethnographie. Livraison II. Versuchungen an Schädeln und Skeletteilen aus Gebiet der Humboldt-Bai und dem südlichen Küstengebiet von Holl. Neu-Guinea, von Dr. P. Wirz. Avec Atlas. (Leide, E. J. Brill).

Ontwikkeling van Sumatra als economisch-geographisch gebied. Met schetskaartjes, door Dr. H. Blink. Uitgave van de Nederlandsche Vereniging voor Economische Geographie. ('s-Gravenhage, Mouton en Co.).

Drage tot de kennis van de Afdeling Asahan, door M. Hamerster, Assistent-Resident. (Oostkust van Sumatra-Instituut. Mededeeling No. 13). Met kaart en tekst. (Amsterdam, Uitgave van het Oostkust van Sumatra-Instituut, druk van J. H. de Busy).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesers. 1926, No. 13. (Bureau voor de Volkslectuur verwante aangelegenheden te Weltevreden).

Wajang poerwa, door C. L. Becking. Met ill. (Den Haag, 17 April '26).

Voedselvoorziening van Nederlandsch-Indië. Voorz. door Dr. A. A. L. Rutgers. (Indisch Genootschap. Vergadering van 12 Maart 1926).

Centrale Burgerlijke Ziekeninrichting te Semarang. Architect: Ir. W. Lemey. Met tal van afbeeldingen. (Bouwen. Tijdschr. voor Holland en Indië, 17 April '26).

Overzicht van eenige Ned.-Indische plantengiften die giftig zijn of giftige bestanddeelen bevatten, door M. Duyster (vervolg). (Pharmaceutisch Tijdschr. Ned.-Indië, Febr. en Maart '26).

Overzicht van de Maleisch-Chineesche en Chineesche over de maand Februari 1926. Samengesteld door het Kantoor voor Chinese Zaken. (Weltevreden, Drukkerij Volkslectuur).

Klein-landbouw. IV. Klein-landbouw, een gouvernementeel gebrek aan plaatsruimte is van deze rubriek een gedeelte der berichten en moet worden volstaan met een opgave van wanneer de gelegenheid zich voordoet, zal aan sommige der vermeldde publicaties meer aandacht worden geschonken.

W. TEMPELMAN
 KOEK, BANKET, CHOCOLADE
 EN SUIKERWERKEN
 FAHRENHEITSTR. 417 - DEN HAAG
 SPECIALITEIT IN GEVULDE KOEKJES

NEDERLANDSCHE HANDEL = MAATSCHAPPIJ

Gestort Kapitaal . . . . . / 80,000,000.-
Statutaire Reserve . . . . . - 20,536,861.-
Buitengewone Reserve . . . . . - 22,660,000.-

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.
Agentschappen te ROTTERDAM en 'S-GRAVENHAGE.

Vestigingen in Nederlandsch-Indië,
Straits-Settlements, Britsch-Indië, China en Japan.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten
Incasseringen en Financieringen.

Schriftelijke en Telegrafische Credieten.

Reiscredietbrieven.

Deposito's.

Rekeningen-Courant.

Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken

DE BAS & Co., Bankiers

HEERENGRAHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:: Safe-Inrichting ::

Berijdt
Gazelle
Geen beter Hollandsch rijwiel
J.F. VROLIJK ZOUTMANSTR. 10^A
TEL. 34725
'S-GRAVENHAGE.

Wanneer U PERIODIEKEN

wilt uitgeven, wend U dan tot ons. Wij zijn daarvoor speciaal ingericht en kunnen derhalve voor

goede en tijdige aflevering

zorg dragen. Desgewenscht verzorgen wij voor U de

Administratie en Expeditie

Onze rotatiepersen staan gereed voor uw **grote oplagen**, onze prima snelpersen voor die tijdschriften, waarbij het vooral op **kunstdruk** aankomt

N.V. Drukkerij Ten Hagen

Nobelstr. 20, Den Haag, Tel. 11987*

REPAREREEN ■ OVERTREKKEN
PARAPLUIE MAGAZIJN
A. QUERELLE
SCHOOLSTRAAT 10
'S-GRAVENHAGE - TELEF. No. 10151
Leden van „Oost en West” 5 pCt. korting

reis naar de Zuider- en Oosterafd. van Borneo (hoofdzakelijk ter bestudeering der bevolkingsrubbercultuur aldaar). — De plant als chemische fabriek. — Mutatie? (Is het vroeger allerwege gekweekte welriekende muskusplantje als een thans weer verloren gegane mutant van Mimulus moschatus te beschouwen?). — Het groeien der planten gefilmd. — Overzicht van werkzaamheden van het Proefstation Malang over 1925, door Dr. A. J. Uitée. — Uit de rubberwereld. Rubber in Ned.-Indië, door Prof. Dr. L. Th. de Cosquino de Bussy (ontleend aan het Maandblad der Amsterdamse Bank).

Miss'e en Zending.

St. Claverbond, Mei '26. Aan de nagelachtenis van onzen vader Pater Franciscus van Lith, door Alb. Soegija S. J. Met afb. — Korte berichten uit Djokjakarta, door Zr. Gabriëlle. Met afb. — Santosa. Historisch verhaal, door Alb. Soegija (vervolg). — De komende crisis der wereldmissie, door C. Kolschoten S. J.

De Macedoniër, April '26. Besnijdenis bij de Soembanezen, door P. J. Lambooi. — Zendingconferentie te Jeruzalem in 1924, door A. de Geus. — Van mijn uitkijk, door Ds. D. Pol.

Het Zendingblad van de Gereformeerde Kerken, April '26. Het jaar 1925 in Djokja, door A. Pos. — Mededeelingen uit Solo, door H. A. van Aniel. — Uit het hospitaal te Poerworedjo. — Portret (met bijschrift) van Dr. en Mevr. Onylee-Miedema (taalgeleerde voor Soemba, afgevaardigd door het Ned. Bijbelgenootschap).

BOEKAANKONDIGING.

Bij H. D. Tjeenk Willink en Zoon te Haarlem is verschenen „Algemeene Plantenteelt”, ten behoeve van het Indische Landbouwwonderwijs, door A. de Koning (2edruk).

Dit boekje, maar dan toch van een paar honderd pagina's, meldt zich aan als een eerste proeve tot het bijeenbrengen van hetgeen door de verschillende onderzoekers in den loop der jaren gevonden is. Bestemd voor gebruik op verschillende scholen, die jongelieden opleiden voor betrekkingen in de Ned. O.-I. cultures, is het evenzeer dienstig voor reeds in betrekking zijnde geëmployeerden. De inhoud van het zeer nuttige werk is verdeeld in 2 Hoofdstukken: Het vermenigvuldigen van cultuurplanten en De vegetatieve vermenigvuldiging en onververdeeld in onderscheidenlijk 18 en 15 paragrafen.

Suriname.

„De West” van 2 Maart schrijft:

„Nu de rampzalige droogte nog steeds aanhoudt, nemen de boschbranden op sommige punten in de kolonie ernstige afmetingen aan. Branden aan de kust zijn een vrijwel jaarlijks in den grooten drogen tijd terugkeerend verschijnsel en de plantages nemen gewoonlijk bijtijds de noodige voorzorgsmaatregelen tegen het overslaan van het vuur. Thans echter woeden zware boschbranden al dagenlang aan weerskanten van het Pad van Wanica, in de nabijheid van het Kanaal van Tout Lui Faut en achter de polders aan weerszijden van Lelydorp. Men heeft getracht door brandpaden het vuur te stuiten, doch dit is niet gelukt. Het vuur heeft een omvang genomen die voorloopig bestrijding vrijwel onmogelijk maakt. Tal van perceelen hebben door het voorbij trekkend vuur schade geleden. Een landbouwer, Braupuller genaamd, die een aardigen kokosaanplant bezit aan het Kanaal van Tout Lui Faut, is vrijwel geruïneerd.

Bij al deze ellende komt een voortdurend nijpender gebrek aan drinkwater. De Javaansche landbouwers hebben hun putten in den zandbodem verdiept en vinden nog wat water. Tal van andere landbouwers lijden bepaald gebrek, zoodat waarschijnlijk de trein ook spoedig op Lelydorp drinkwater zal moeten distribueeren.

Men deelt ons mede, dat door deze boschbranden tal van terreinen zijn open gekomen, die waarschijnlijk, zoodra de regens invallen, uitstekend te benutten zullen zijn voor rijstcultuur.”

In „De West” van 19 Maart schrijft de heer W. Hewitt, landbouweleeraar, over de productieve waarde van den kleinen landbouw:

„De betekenis van onzen kleinen landbouw wordt,

B. G. TAL, Accountantskantoor
Stille Veerkade 24 's-Gravenhage
Telefoon 16110

Contrôle, bijwerken van administratie
Behandeling van belastingzaken

ADVIEZEN, OP BEDRIJFS-ECONOMISCH GE

naar ik uit den aard mijner betrekking herhaalde kunnen ervaren, nog te weinig ingezien. Daarom is het mij een aangename plicht onderstaande, uit officiële bronnen verkregen, getallen betreffende de productieve waarde van den kleinen landbouw in Suriname, tot publiek eigendom te maken en aldus een steun te dragen tot verhooging van de waardeering voor belangrijke bestaansbron.

De geldwaarde van den kleinen landbouw over het jaar 1924 bedraagt f 3.124.758.18, terwijl die van de totale productie van den grooten landbouw bedraagt f 6.732.680.71. Alleen aan suiker werd door den grooten landbouw geproduceerd tot een waarde van f 3.262.300.80, zoodat de totale productie in 1924, G. alle cacao- en koffieplantages tezamen bedraagt f 3.471.379.91. De productie van den kleinen landbouw maakt dus tegenover die van alle koffie- en cacao-plantages samen geen slecht figuur.

Waar de bewering ook meer en meer veld wint in de klein-landbouwer een zeer oneconomisch gebruik maakt van den grond, heb ik getracht aan de hand van de mij ten dienste staande cijfers, de juistheid van deze bewering te onderzoeken.

De totale oppervlakte in bebouwing bij de cacao-cultuur op ultimo 1924 was 3076 H.A., op alle koffie- en cacao-plantages tezamen 9357 H.A. en bij den kleinen landbouw 9823 H.A. Door een zeer eenvoudige berekening krijgen we dan als de productiewaarde per hectare voor de suikerplantages f 1060.56, voor cacao- en koffieplantages f 370.99 en voor den kleinen landbouw f 318.11. Ook hierin kan bijgevolg de kleine landbouw een vergelijking met de cacao- en koffieplantages doorstaan.

Voor de verbetering van de handelsbalans van Suriname heeft de kleine landbouw in de laatste jaren goed werk gedaan. Een vermindering van den invoer heeft met betrekking tot de handelsbalans van Suriname immers dezelfde economische betekenis als een waardige verhooging van den uitvoer. 1)

In het jaar 1910 bedroeg de invoer aan rijst nog 56708 balen minder dan een 15-tal jaren geleden. Een baal ingevoerde rijst op f 20 gerekend, is de stijging van de handelsbalans alleen door de rijst van den kleinen landbouw nu reeds f 1.134.160 toegenomen.

De rijstcultuur breidt zich meer en meer uit en nu de tijd de landbouwers er toe te brengen door de ductiekosten naar omlaag te brengen, teneinde het mogelijk te maken, zoodat onlangs door mijn ambtman Liems reeds naar voren werd gebracht.

De productie aan rijst (padi) bedroeg in:

1890	16.546 K.G.
1900	52.714 „
1910	1.993.700 „
1915	5.280.200 „
1920	9.798.200 „
1924	17.873.969 „

Op Lelydorp en omstreken wordt de pinda- en sojaboontecultuur uitgediend, welke in 1925 154.651 K.G. bedroeg ter waarde van f 54.128 en welk gewas zeer goed op onze gronden kan worden geteeld, langzamerhand te verlaten te doen behooren.

Bij gebrek aan een goed uitvoerproduct in de vorm van cacao, trachten de kleine landbouwers de invoer van cacao te verminderen door veel mogelijk de ingevoerde levensbehoefte te vervangen door producten van eigen bodem. Voornamelijk voor gewassen, die binnen het jaar product opleveren, bestaat een speciale voorliefde. De koffiecultuur wel langzamerhand uitgebreid, maar de klein-landbouwer heeft liever een product, waarvan de bewerking minder handen noodig heeft en dat minder beweeld is dan die van de koffie.

Gaarne had ik ook gegevens betreffende den kleinen landbouw over het afgelopen jaar medegedeeld, die zijn nog niet alle te mijner beschikking, dan verzamenen dezer gegevens wel wat tijd vereischt.

„De West” was in de gelegenheid om het oordeel te vernemen van iemand die — na vier jaren afwezigheid onlangs het district Coronie, waaromtrent de pessimistische berichten waren verspreid, wederom zocht en die zeide verrast te zijn over den voortgang en de meerdere bedrijvigheid die hij waarnam. De productiecijfers van Coronie wijzen eerder op vooruitgang dan op het omgekeerde. De kokosnootproductie schommelen op ongeveer twee miljoen noten, de productie neemt toe en ook de veestapel is iets toegenomen.

1) Wij zijn dit slechts tot zekere hoogte met den heer Hewitt

Dr. RABINDRANATH TAGORE
Het Centrum der Indische
Cultuur
PRIJS . . . . . f 0.60
N.V. „ADI-POESTAKA” - 'S-GRAVENHAGE

Wissel In- en Verkoop
Credietbrieven
Telegrafische
Uitbetalingen

Hollandsche Bank voor West-Indië

Heerengracht 471 **AMSTERDAM** Tel. 31290 en 35290
CURAÇAO CARACAS VENEZUELA
Belast zich met alle Bankzaken op West-Indië,
Venezuela, Columbia en Midden-Amerika.

Incasseeringen
Handelsinformaties
Rembours- en
Document.-Credieten

CIVILE EN MILITAIRE
**INDISCHE
UITRUSTINGEN**

Witte Pakken f 9.50
en hooger 5090

HET UITRUSTINGENHUIS
DEVENTER TEL. 400

Geïllustreerde Catalogus
op aanvraag
zonder eenige verplichting

Minister en Koloniale Raad.

Over de Memorie van toelichting der begroting voor 1926 schrijft de *Amigoe di Curaçao* van 20 Mrt. l.l. o.a.:

„Het allerlaatste art. 129 is in die *Memorie v. T.* met een weergalooze beknoptheid van de volgende opheldering voorzien:

„De uitvoering der werken van de *watervoorziening* zal afhangen van het advies door Prof. Kraus, op verzoek van Z.Exc. den Minister van Koloniën, in deze uit te brengen.

„Indien wordt overgegaan tot de uitvoering dier werken zullen daarvoor fondsen beschikbaar moeten zijn, die door leening zullen zijn te verkrijgen.”

Wanneer twee personen of corporaties met elkaar moeten samenwerken, is het zaak, dat beide partijen elkaars zwakheden en gevoelige punten ontzien, anders bestaat er telkens groot gevaar, dat het misloopt, de goede verstandhouding verstoord wordt en het op wederkeerige prikkeling en tegenwerking uitdraait.

Uitgaande van dit principie valt er op de redactie van de bovenstaande toelichting zeer veel af te dingen, vinden wij deze al heel ongelukkig gekozen.

Zooals die eerste alinea luidt, kan zij geen andere beteekenis hebben, dan dat het allerlaatste woord over de watervoorziening nu door Prof. Kraus gesproken wordt, dat van zijn advies dus de eindbeslissing afhangt.

Is dat waar? Wij kunnen onmogelijk aannemen, dat het de bedoeling van den Gouverneur kan geweest zijn, het medezeggenschap van den Kol. Raad in deze aangelegenheid weg te cijferen of uit te schakelen.

Doch waarom dan een terminologie gebruikt, waardoor de bekende gevoeligheid van de Raadsleden op dit punt noodeloos geprikkeld wordt?

Wij zullen de laatste zijn, om deze overgevoeligheid van den Raad in bescherming te nemen. Wij voor ons vinden ze veeleer overdreven en ongegrond. Maar wij erkennen ook, dat deze, door ze onnoodig te prikkelen, nog verder zal worden toegespilst, waarbij de vriendschappelijke verhouding en de goede samenwerking noodzakelijk nog méér in het gedrang moeten komen.

Dat toch moet in het belang van de kolonie in ieder geval voorkomen en vermeden worden.”

H. v. d. Hoeven.

Zooals blijkt uit de officieele berichten van deze week heeft de heer Hendrik van der Hoeven, wegens ziekte, eervol ontslag verkregen uit den loodsdienst. Bijna 20 jaar heeft hij als loods gefungeerd en iedereen weet met welk een ijver en succes. Hij heeft alle lotverwisselingen van onze scheepvaart voor, tijdens en na den oorlog meegemaakt, ruim zijn deel gehad van het inspannend werken, dat de na-oorlogische groote opbloei van onze haven vooral in de laatste jaren meebracht. (A. d. C.)

Toeristenbezoek.

Niet minder dan 7 toeristenbooten hebben in Maart Curaçao bezocht. De *Amigoe* heeft ze allen genoemd en schrijft in haar blad van 20 Mrt. l.l.:

„Allen te zamen zijn door deze 7 toeristenbooten, die in deze maand Maart onze haven bezochten, in het geheel 2616 toeristen in onze haven aangebracht, die op enkele uitzondering na, allen aan wal zijn geweest, hier te voet of per auto stad en omgeving in oogenschouw namen, talrijke inkoopden deden in onze groote winkelmagazijnen en menigen dollar hebben achtergelaten.

Zoo hoorden we vertellen dat op één enkelen dag een onzer groote magazijnen alleen aan parfumerieën voor bijna f 2000.— aan deze Amerikanen verkocht heeft.

Neemt men aan, dat elk dezer toeristen aan auto's, restauratie en hotel en inkoopden gemiddeld een 10 dollar heeft uitgegeven, dan komt men reeds aan een bedrag van f 65.000.—, dat hier door de toeristen in deze maand binnenvloede. Maar het zal wel meer geweest zijn.”

De „Petrolium”.

De *Amigoe* onthent aan La Cruz de mededeeling, dat sinds het begin van 1926, 800 werklieden van Bonaire bij de C. P. I. M. werk hebben gevonden.

Curaçaosche Hypotheekbank.

Het jaarverslag over 1923 vermeldt een winst van f 36.062.75 (v. j. f 35.217.96).

men. Het spreekt van zelf, dat Coronie zwaar geleden door de heerschende zware droogte. Hoe de toestand nu is, of worden zal, valt moeilijk te zeggen, maar cijfers over het afgelopen jaar zijn zeer meegevalen.

„Recueil des Travaux botaniques néerlandais”, Vol. 1925 heeft Prof. Dr. A. Pulle uitgegeven „Neue Beiträge zur Flora Surinams IV”. Aan de beschrijving planten gaat een belangrijke inleiding vooraf, waarin Pulle uiteenzet wat door den voormaligen houthandelaar J. W. Gonggrijp en door Dr. G. Stahel is gedaan bevordering van de kennis der Surinaamsche flora. Professor betreurt het dat de heer Gonggrijp naar Indië is overgeplaatst: „Im Frühjahr 1923 verliess Gonggrijp nach 15-jähriger Dienstzeit die Kolonie, Ostindien mitnehmend einen Schatz an Erfahrung Kenntniss des Surinamischen Urwaldes, der in der Weise für Surinam verloren ging, und eine bedeutende Menge unvollendeter Arbeiten hinterlassend. In Holland gemachten Versuche, um die Regierg vom Bedenklichen dieser Schritte zu überzeugen blieben leider fruchtlos.”

het slot van de inleiding deelt Prof. Pulle mede bij voornemens is binnenkort aan te vangen met de afgeve van een in het Engelsch geschreven flora van Suriname in den geest van de Engelsche koloniaalfloora's. De flora zal een overzicht geven van alle tot dusver bekende Phanerogamen en Vaatkryptogamen van Suriname. Prof. Pulle heeft zich de medewerking verzekerd van een aantal specialisten.

Curaçao.

De middelen in 1925.

In 1925 hebben de middelen f 725.000.— boven de f 340.000.— meer dan in 1924 opgebracht. In 1924 zijn de grootste verschillen: invoerrecht f 10.000.— hooger, gedistilleerd-accijns f 142.000.—, zegelbelasting f 4000.—, lager, overdrachtsbelasting f 11.000.—, lager, grondbelasting f 16.000.—, gebruikbelasting f 10.000.—, hooger, inkomstbelasting f 33.000.—, hooger, huur van landgronden f 17.500.—, hooger, dienstverleening door- en uitvoer f 11.000.—, hooger, inkomsten posten f 6000.—, lager, inkomsten van de draadtelegrafic f 13.000.—, lager, loodsgelden f 55.000.—

Mgr. Niewindt-Stichting.

Union van 1 April l.l. vermeldt de oprichting op art. l.l. van de „Mgr. Niewindt-Stichting”, ten doel om aan het Apostolisch vicariaat de middelen verschaffen tot bouw en inrichting en onderhoud van gebouwen, aan den godsdienst gewijd. De akte, die ten overstaan van notaris Lansberg werd, compareerden de heeren Mgr. Vuyt, Mr. De la Try Ellis, De Lannoy (voorzitter), H. van Rossum, B. E. van der Veen Zeppenfeldt en G. van der Veen Zeppenfeldt (secretaris-penningmeester), alsmede Mej. U. G. J. van Eps.

De droogte.

Amigoe van 13 Mrt. schrijft: „Onderdagmorgen 6 uur hebben we een flinke regen gehad, doch het duurde helaas maar goed 5 minuten. Het in dat tempo een paar uur lang aangehouden, dan was het schitterend geweest. Het was nu de beloofde waterleiding maar klaar, vanden we sterk staan en alle droogte trotseeren. Al verzuchtingen en jeremiades zullen we dit nog over de droogte te hooren krijgen. Wat zal de werkende klasse, doch ook de meer goeiden van gebrek aan water te lijden hebben. Want in pas in het begin van de droogteperiode en het nog lang voor het November is, het begin van regenlijken regentijd, als 't dan ten minste gelieft enen.

Organisatie van den aanvoer van putwater is zeer geregeld. Organisatie bestaat er heelemaal niet, het is toch vooral dit jaar wel bijzonder noodig is, om geheel en al overgeleverd aan de willekeur van trucks en ezelskarren, die het water brengen. Het is het goed vinden, dus daar waar zij het 't eerst raken, en niet daar waar het 't meest noodig is. Meer afgelegen straten en wijken, vooral de hoogste punten der stad krijgen bijna geen beurt. Het brengt hier eens een beetje orde en organisatie in den warboel, die tot nadeel strekt onzer bevolking?

ROTTERDAMSCH LLOYD
Directie: WM. RUYS & ZONEN - ROTTERDAM 5009
Geregulee MAIL- en PASSAGIERSDIENST
ROTTERDAM naar NEDERLANDSCH-INDIë met
aansluiting naar alle havens in den IND-ARCHIPEL
KLEINE INGERICHTE MAILBOOTEN, alle voorzien
draadlooze telegrafie en onderwater-klokksignaal.

BRIEVENBUS - PRULLEMAND

Dit is vaak de weg, die uw reclamedrukwerk aflegt, terwijl het moet zijn:

BRIEVENBUS- HUISKAMER OF KANTOOR

Tegenwoordig vindt men zoóveel drukwerk in de bus, dat het aankijken niet waard is, dat telkens het heele zaakje dadelijk weggegooid wordt. Uw drukkosten, bezorgloon of porto, alles is dan óók weggegooid!

Waarom dan geen reclamedrukwerk rondgezonden, dat door zijn aantrekkelijkheid opvalt, gelezen en vooral: bewaard wordt? Zulk drukwerk krijgt U niet van knoeidrukkerijtjes en evenmin van Multiplicators, doch wel van de N.V. DRUKKERIJ TEN HAGEN NOBELSTRAAT 20 * DEN HAAG

UTRECHT.

„DE STAD UTRECHT”
OUDE GRACHT 194 TELEFOON 4198
bij de Gaardbrug, einde Lijnmarkt. 5088
Glas, Porselein en Aardewerk
GRATIS VERPAKKING VOOR INDIë.
GARANTIE VOOR BREUK.

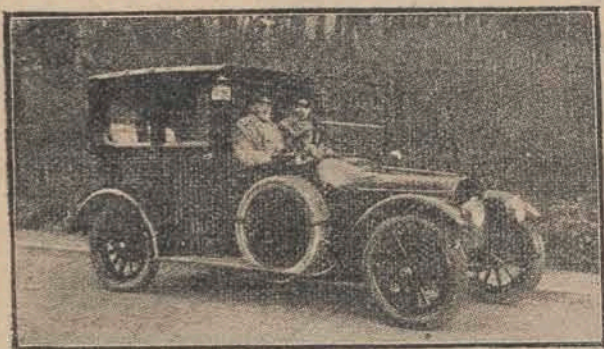
VERSCHEENEN:
NOTO SOEROTO
NIEUWE FLUISTERINGEN
(IN RHYTHMISCH PROZA)
MET PORTRET VAN DEN DICHTER
BANDVERSIERING VAN IR. G. FRIEDHOFF, ARCH.
Gedrukt op Oud-Hollandsch papier en genummerd van 1-500.
Alleen gebonden verkrijgbaar.
Prijs f 3.50.
Reeds bij het verschijnen als bijdragen in *Oedaya* schreef *Het Vaderland*: — „die zich in vorm en wezen volkomen harmonisch aansluiten bij de vroeger door Noto Soeroto gepubliceerde Fluisteringen van den Avondwind, en deze dikwijls nog overtreffen in innigheid van toon, rijpheid van klank en diepte van zuiver gevoel.” —
Uitgave v. d. N.V. „ADI-POESTAKA”, Den Haag

CASSA MARIS
 Bedden- en Meubelmagazijn
 NEPTUNUSSTRAAT 76-78
 DEN HAAG

Vakkundig Reparatie-Atelier
 voor Stoffeerdery,
 Bedden, Matrassen en Markiezen

J. HENNING Stalhouderij en Autogarage **DEN HAAG**
 Hugo de Grootstraat 2 en 4 Telefoon 32330

Speciaal ingericht voor levering van eerste klas Trouw-Automobielen en eerste klas Trouw-Rijtuigen
 LUXE VERHUUR CIVIELE PRIJZEN

Het soliedst adres
 voor Electriche benoedigheden
 en Installeeren van electriche
 geleidingen, is

M. A. VROLIJK

Thomsonlaan 41 Telef. 35618

'S-GRAVENHAGE

Alle voorkomende reparatiën tegen concurrerende prijzen.

HERMAN MIDDENDORP

HET ZWARTE VENSTER

MET BANDVERSIERING VAN JOH. L. TER VEER.

Ingenaaid f 3.25, gebonden f 4.50.

..... Middendorp heeft den waren toon getroffen. Nergens hindert ons een valsch geluid. Hij is noch sentimenteel, noch stoort ons een te realistische uitweiding of noodeloze mooi-schrijverij."

Frits Lapidoth in *De Nieuwe Courant*.

..... Hoe dan ook, dit boek van Herman Middendorp is moeilijk te vergelijken met de hedendaagsche literaire verschijningen. Het is geen psychologische roman, gelukkig niet, en het is, wat zuiverheid van geest betreft, bijna niet aan te nemen als een schepping van dezen tijd".

Johan Koning in *De Indische Courant*.

Uitgave v. d. N.V. „ADI POESTAKA", Den Haag

GEOPEND

MAISON VERBAAN
 MODERNE DAMESKAPALON
 MASSAGE - MANICURE - PEDICURE

PR. MAURITSPLEIN 21 - DEN HAAG

„DE LANDBOUWER"
 79 Copernicuslaan 79 Tel. 31676
 DEN HAAG

UW ADRES voor 1ste kwaliteit Roomboter, Kaas en fijne Vleeschwaren.
 Geregelde aanvoer verse Geldersche Eieren.
 Thuisbezorging zonder prijsverhooging. **Geén Filialen.**

Uit den Verrren Vreemde.

Lord Reading.

Lord Reading heeft toch den gebruikelijken termijn van vijf jaren rond gemaakt. Eerst was gezegd, dat een verschil van opvatting met de regeering in Londen, hetwelk niet was bijgelegd door en bij zijn bezoek aan het moederland, hem tot een vervroegd heengaan noopte, terwijl ook de gezondheidstoestand van Lady Reading hiertoe nog 't zijne zou meebrengen. Zoo is 't niet gegaan. Hij heeft, na volbrachten termijn, afscheid van Indië genomen, terwijl zijn opvolger Lord Irwin chassé-croissee met hem speelde, zonder dat de heeren elkander ontmoetten; zoo wil het de adat van Britsch-Indië.

In het moederland terug gekeerd, is hem bijzonder eerbetoont ten deel geworden. Londen benoemde hem tot ereburger. De koning verhief hem tot markies.

De Indische pers is vrijwel eenstemmig in lof over zijn hooge ambtsvervulling. Wij releveeren eenige punten, welke hierbij naar voren worden gebracht.

Lord Reading kwam in Indië met de opdracht den hervormingsarbeid, die reeds ingezet was, door krachtige leiding te bevorderen. Hij vond zich echter geplaatst voor de oplossing van financieele vraagstukken, die hem zeer belemmerden in het volvoeren van die opdracht. Hij wist 't een met 't ander aan te vatten. Geleidelijk werd orde gebracht in de verwarring, die nog als oorlogsnawec heerschte. Grote uitgaven werden teruggebracht tot wat als normaal mocht gelden. Het budget kwam in evenwicht. Aan de hulp daarbij onderzonden van Lord Rawlinson, om de legeruitgaven in te krimpen, en van Sir Basil Blackett, om de financiën te beredderen, wordt door Lord Reading zelf groote betekenis toegekend. Om deze politiek door te zetten is soms groote durf, bij groot verantwoordelijkheidsbesef, noodig geweest, zoo b.v. toen de verhooging van de zoutbelasting door den onderkoning werd doorgevoerd (1923), tegen de oppositie in de Wetgevende vergadering in.

Toch ging de Viceroy niet in tegen ontwikkeling van den inheemschen invloed, integendeel zelfs; maar hij wenschte deze in goede baan te leiden. De *Indianisation* van het leger en van de vloot, waardoor hij aan een vaak geuit wensch te gemoet kwam, en aan de Indiërs een ruimer aandeel gaf in de verdediging van hun land- en zeegebieden, wijst in die richting, al heeft deze maatregel niet dadelijk de waardeering gevonden waarop hij aanspraak mag maken.

De tartende houding eerst door Gandhi, later door de Swarajisten, aangenomen, vond een aanhang, die een minder krachtige persoonlijkheid dan Lord Reading van haar stuk had kunnen brengen. De non-coöperation was wel lastig te bestrijden, maar in haar aard ook moeilijk streng vol te houden. Verzetten door niet te verzetten kan den verzetsman moeilijk bevredigen. Bij de onthouding kwam 't dan ook meermalen tot relletjes, die geenszins negatief waren, en waarvoor Gandhi zich zelf strafboetedoening oplegde. Vele Swarajisten wilden wel in de vertegenwoordigende lichamen komen om daar de regeering tegen te werken; dat was toch al meegaan, meedoen, al heette 't ook een vorm van non-coöperation. Lord Reading liet Gandhi tot zich komen. Deze kwam: dat was alweer geen non-coöperation. Toen Gandhi echter zijn invloed op de massa toch op zoodanige wijze wist te doen inwerken, dat de rust er door werd bedreigd, heeft de onderkoning het oogenblik gekomen geacht om de uitspraak aan den rechter te laten en Gandhi heeft de gevangenisstraf, waartoe hij veroordeeld werd, lang genoeg ondergaan om zijn invloed gebroken te zien, zonder dat dit een massa-verzet uitlokte. De Swarajisten vormen thans een partij, die, door onderlinge verdeling en door de tegenstellingen tusschen Hindoes en Moslemen, geen gevaar meer oplevert voor de belemmering van de ontwikkeling van Britsch-Indië zooals de Britsche regeering zich deze denkt, en zooals zij door Lord Reading een goed stuk vooruit is gebracht.

De wijze waarop hij zich heeft gemaakt tot warm strijder voor de rechten van de Indiërs buiten Indië, speciaal in de dominions, koloniën en mandaatlanden onder Br. vlag, heeft hem de sympathie van vele Indiërs bezorgd, en zoo ook alweer aan de Swarajisten wind uit het zeil genomen. Hij is daarbij tegenover de regeering in het moederland flink opgetreden, het gerucht over zijn vervroegd aftreden stond er mee in verband. En nu juist is het gunstige resultaat bekend geworden. De besprekingen tusschen Indië en Zuid-Afrika hebben ertoe geleid, dat een oplossing voor de Indiërs-kwestie in Zuid-Afrika gevonden is, die alle partijen zal kunnen bevredigen.

OPTICIEN - C. A. VAN MONSJO
 VALKENBOSCHPLEIN 18 - TEL. 32167 - DEN HAAG

IBESCHERMT UW OOGEN MET ZEISS-PUNKTALGLAZE

Z.Exc. is er daarentegen niet in mogen slagen broederstrijd tot verzoening te brengen, die in Br. zelf tusschen Hindoes en Mohamedanen woedte, waarbij nu en dan stakingsrelletjes nog in 't spel k. Momenteel heeft deze in Calcutta zelfs het karakter kregen van een bloedigen kamp, die tientallen dooden en een paar honderdtallen van gewonden gebracht en die nog geenszins ten einde is. Toch Lord Reading ten goed toegerekend, dat hij bij gelijke uitbarstingen en uitpattingen de politieke regelen zoo heeft weten te doen nemen, dat het binnen engen kring gehouden werd. Voorkomen dat een partij, die zich ergens de sterkste voelde, groep die van brutaal optreden succes verwachtte, plaats of streek kon terroriseeren. De relletjes niet voorkomen, niet steeds spoedig onderdrukt worden, maar zij vermochten niet het openbaar gezag ook van zijn voetstuk te stooten.

Aan de relaties van de Indische regeering met de Indische staten heeft Lord Reading zijn bijzondere gewijd, en geen onderkoning is geroepen geweest te bemoeien met zoo vele kiesche kwesties, als vloeisel van de hem in dit opzicht toegedachte schrijft „The Times of India" van 3 April. Zoo is vooruitgang gegeven aan de verandering, waardoor Staten, die in verhouding stonden tot locale bestuurs in rechtstreeksche verhouding tot de Centrale regering zijn gekomen. Hij heeft, gebruik makend buitengewone macht hem bij de *India Act* van de *Princes Protection Bill* goedgekeurd, tegen de slissing van de Wetgevende vergadering in.

In dezelfde lijn ligt de steun verleend *Chamber of Princes*, die echter nog slechts te beven is als een begin van hetgeen de georganiseerde samenwerking van de staten zal kunnen bijdragen tot *self-gouvernement* voor Indië te komen.

Zooals bekend, heeft Z. Exc. zich ook te bemoeien had met politieke zaken in eenige staten, waar aangename, moeilijke, persoonlijke kwesties opsen zijn geweest. Omtrent de dan gevolgde gedachte heeft verschil van oordeel bestaan, maar zijn heeft steeds getuigenis afgelegd van rechtschapen en krachtigen wil.

Dit kan eigenlijk zoo ook in ander opzicht de valling zijn van de waardeering van Lord Reading. Er is verschil van oordeel betreffende min of meer doelmatige van meer dan een slissing, maar bij alles wat hij volbracht heeft geleid door groote liefde voor Indië, door de tuiging Indië's belang te dienen en door moedige handelen overeenkomstig die liefde en die overtuiging.

Berichten der Afdelingen.

Afdeling Amersfoort.

Op Maandag 19 April j.l. organiseerde het van de Afdeling Amersfoort onzer Vereeniging autobus-tocht naar de bloeiende boomgaarden Betuwe.

Het liet zich aanvankelijk niet aanzien, dat tocht met het buiige weer als een succes zou geboekt worden. Desniettegenstaande hebben tien deelnemers en deelnemers ten volle immers telkenmale, wanneer wij om de een of reden de autobus moesten verlaten, was het kwam zoowaar het zonnetje ons verblijden.

Het was dikwijls alsof een schilder ons voelichtend schilderij van het schoone Hollandsche schap zette.

De tocht ging over Zeist, Bunnik, Cothen en bij Duurstede, waar wij onder gunstige omstandigheden de ruïne van het aloude kasteel bezochten, en in het veer de Lek te hebben overgestoken, reden over Buren, Kerk Avezaat en Zoelen, waar de geving van het aardige bewoonde kasteel werden en vervolgens over Drumpt naar Tiel. Vervolgens over Lienden naar het veer over den Rijn bij Buren, waar wij een schitterend gezicht hadden op de zonnestrallen overgoten stadsgedeelte met zijn kerktoren. Vervolgens over Amerongen, Doorn Maar neder huiswaarts.

De prettige stemming onder alle deelnemers deed met het genot van het zie bloeiende boomenpracht dezen tocht voor ons een onvergetelijke gebeurtenis zijn.

E. H. BERGSMAN
 Secretaris

Wanneer U zich in DEN HAAG vest

laat dan Uw Koffers, Reisartikelen vakkundig nazien en repareren bij

WILH. TOONEN - DEN HAAG

3 GOUDSBLOEMLAAN 1/6 Postk. - TEL. 36

Speciaalhuis in alle soorten Hondenartikelen Hondenbrood, Geneesmiddelen.

J. J. HOLTZAPFEL - Juwelier
 Thomsonlaan 112 - DEN HAAG - Tel. 32844
 TAFELGEREI IN GERROWÉ ALPACCA
 ... en GERROWÉ SILVER-PLATE ...
 Speciaal geschikt voor Indië 5151
 Bezoekt zonder eenige verplichting ons Magazijn

J. MOOIJMAN
 SEGBROEKLAAN 2 - 's-GRAVENHAGE
 Kruidenierswaren, Comestibles
 en Vleeschwaren 5182
 BEZORGING DOOR DE GE-
 HEELE STAD ZONDER PRIJSVERHOOGING

Mededeelingen.

**Van het Informatie-Bureau:
INDISCHE VERLOFGANGERS.**

- Kuyper, Onder-luitenant der Infanterie, Constan-
straat 45, Hilversum.
- J. v. d. Willigen Gatsonides, 1e Luitenant der
Cavalerie, Ulvenhoutscheweg, Ginneken.
- Heckenbucker, Hoofdagent van Politie 1e kl., Gel-
ernsche Strasse 147 te Crefeld.
- J. Janssen, Controleur 1e kl. bij den Post-, Tele-
graaf- en Telefoondienst, p/a. J. Janssen-Burton,
w. e. e.
- van Bennekom, Onderwijzer 1e kl. bij het Open-
baar Europeesch Lager Onderwijs, Schutstraat 4bis,
Utrecht.
- M. Emond, Hoofdagent van Politie 2e kl., Ceram-
straat 18 II, Amsterdam.
- H. Stiemens, tijdelijk waarn. commies op het kan-
toor van den Inspecteur van den Dienst der Volks-
gezondheid voor Zuid-Sumatra, Noorderbeekdwars-
straat 240, 's-Gravenhage.
- M. R. E. van Es, Onderwijzeres der 2e kl. bij het
Openbaar Europeesch Lager Onderwijs, Benoorden-
dutcheweg 34, 's-Gravenhage.
- H. E. Sian van Leeuwen, Hoofdcommies op het Re-
sidentiekantoor te Tasikmalaja, Baronielaan 201,
Ginneken (bij Breda).
- P. C. Sonius geb. Allan, Onderwijzeres der 3e kl.
bij het Openbaar Europeesch Lager Onderwijs, Torch-
straat 21, Velp.
- Booy, Baas-timmerman bij het Marine-Etablissement
Soerabaja, Brielschelaan 158a, Rotterdam.
- Scheffer, Gediplomeerd Gezaghebber bij het Bin-
dlandsch Bestuur, Hoofdweg 219, Amsterdam.
- Vernie, Onderwijzer der 1ste kl. bij het Openbaar
Europeesch Lager Onderwijs, Groot Hertoginnelaan
24, Den Haag.

- S. J. van Geuns, Assistent-Resident bij het Binnen-
landsch Bestuur, v. Bylandtstraat 96, 's-Gravenhage.
- J. C. Plesman, Inspecteur bij den Dienst der Zoutregie,
Balistraat 27, 's-Gravenhage.
- Mevr. C. F. S. M. Lambermont geb. van Maaren, On-
derwijzeres der 3e kl. bij het Openbaar Europeesch
Lager Onderwijs, Hendrik van Deventerstraat 97 te
's-Gravenhage.
- Ir. L. A. Alting Mees, Ingenieur 2de kl. bij den Water-
staat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken, Ek-
sterlaan 12, 's-Gravenhage.
- A. S. de Bats, Havenmeester 2e kl., Burglaan 24, Apel-
doorn.
- J. Verkaden, Adjunct-Inspecteur der controle der Staats-
spoor- en Tramwegen, Berckheijdestraat 28rood,
Haarlem.
- I. P. L. Bouwman, Majoor der Militaire Administratie,
Fr. Maelsonstraat 35, 's-Gravenhage.
- K. Kleiterp, Officier van Gezondheid 2e kl., Ant. Hein-
siusstraat 25, Den Haag.
- F. Dijkstra, Officier van Gezondheid 2e kl., Waldeck
Pyrmontlaan 2b, Soestdijk.
- M. List, 1e Luitenant der Infanterie, Groot Hertoginne-
laan 159, Den Haag.

Heeren Secretarissen der afdelingen die, voor propa-
ganda-doeleinden, boekwerkjes welke bij het Infor-
matie-bureau der Vereeniging verkrijgbaar gesteld zijn
(zie pag. 16 K.W.) wenschen te ontvangen, gelieve
hiervan opgave te doen aan het Secretariaat, Heul-
straat 17.

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking
rekenen om het ledental onzer
vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één
persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat
een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van
daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei
van „Oost en West“.

Mutatiestaat van 21 tot 28 April.

Nieuwe Leden: Geïntroduceerd door:

- A. G. H. van Mensch, Leerares M. O., Nijmegen,
Fransche Straat 9. f 5. } Voorzitter Afdeling Nijmegen.
- teente H.B.S. voor Meisjes te Nijmegen, (Directeur
J. H. L. Sprangers). f 5. }
- teente H.B.S. met 5-jarigen cursus te Nijmegen.
Directeur Ir. F. C. Theling). f 5. } Secretaris afdeling Nijmegen.
- Loeis, Leeraar M.O. te Nijmegen, Stadsgracht 33. f 5. } Penningmeester afdeling Nijmegen.
- W. van Ooijen, Directeur Stichting voor den O.-I.
Nijmegen, Varkenmarkt 41. f 5. } Secretaris van het Informatiebureau.
- P. Bladergroen J.Phzn., Den Haag, Valkenbosch-
laan 10. f 5. }

Nieuwe Begunstigers:

- M. Cohen Henriquez, Nijmegen, Fransche straat
f 1. } Penningmeester afdeling Nijmegen.
- Stentius, Nijmegen, Balistraat 1. f 2.50. }
- van der Wijk, Nijmegen, St. Annastraat 282. f 2.50. }

Adresveranderingen:

- L. W. Visser, Hoofdcommies P.T.T., Den Haag, van:
Beukstraat 46, naar: Galileistraat 26.
- Mevrouw H. Kips geb. Tegelaar, Den Haag, van: Ko-
ningin Emmakade 56, naar: Ten Hovesstraat 86.
- A. J. H. Eyken, oud-Resident, Den Haag, van: Popu-
lierstraat 86, naar: Ieplaan 98.
- J. F. Andela, Hoofdopzichter B.O.W., van: Parijs naar:
Weltevreden, Departement van B.O.W.
- J. A. Fugli, Algemeen Ontvanger, van: Den Haag, Beek-
laan 248, naar: Weltevreden, Departement v. Fin.
- J. C. de Ridder, Kapitein Inf., van: Voorburg, Laan v.
Rustenburg 18, naar: Bandoeng, D. v. O.
- Dr. A. A. L. Rutgers, Directeur Departement v. Land-
bouw, van: Den Haag, van Weede van Dijkveldstr.
7, naar: Buitenzorg.
- A. C. de Bruijn, Kapitein Inf., van: Einkawang, naar:
19e Bat. Inf. te Malang.
- Mr. Raden Soedirman, thans: Voorzitter v. d. Land-
raad te Soemenep.

CITY-THEATER
 Veenestraat 25 - DEN HAAG - Tel. 15854
 Vanaf VRIJDAG 30 APRIL '26 tot en met
 DONDERDAG 6 MEI '26:
 De Wilton-Metro-Goldwyn Picture
**TROUWEN IS TOCH
 VOORDEELIGER**
 Satiriek, Modern Filmspel naar het New-Yorksche
 succeswerk „CHEAPER TO MARRY” van SAMUEL
 SHIPMAN vertolkt door de eminente Metro-Stars
PAULETTE DUVAL - LEWIS STONE
MARGUERITE DE LA MOTTE - CONRAD
NAGEL en CLAUDE GILLINGWATER
 OP HET TOONEEL: 5210
DUO JAINSZECK
 De wereldberoemde KUNSTschaatsenrijders

Ter overweging

De Bond van Vruchtenhandelaars te Londen, heeft dezer dagen eenige merkwaardige cijfers openbaar gemaakt. Verleden jaar besloot hij tot een groote advertentie-reclame onder het motto „eat more fruit”. Het gevolg is geweest, dat voor twaalf miljoen Gulden méér werd omgezet dan het jaar te voren. Over de twee jaren, waarin de reclameveldtocht voor het eten van fruit werd ondernomen, hebben de advertentie-kosten nog geen f 1.200.000 bedragen, terwijl het bedrag van den omzet in dezelfde periode is toegenomen met

24.000.000 Gulden

MEVR. D. M. VON LÜTZOW-BOUSCHE
 PIANO-LEERARES
 Onderwijs- en Solo-Diploma's van het Kon.
 Conservatorium voor Muziek te 's-Gravenhage
 THOMSONPLEIN 28 -- DEN HAAG
 TELEFOON 31342 5268

GEZ. VAN DEN HAAK
 HAARLEM - KINDERHUISVEST 27 - TEL. 10118
 OPGERICHT ANNO 1881
FIJNWASSCHERIJ
 BEHANDELD:
 BOORDEN - OVERHEMDEN
 BLOUSES en JAPONNEN
 IN ALLE STOFFEN 5123
 TAFELGOED en GEHEELE WASSCHEN

VERKOOPHUIS
Groot Hertoginnelaan 101
 SPECIAAL VOOR INDISCHE FAMILIES
 INGERICHT
 Bestaat ruim 25 jaar 5047
 DAGELIJKS GEOPEND VAN 10 TOT 4 UUR

G. J. R. VAN DER GAAG & ZON
 GROENMARKT 27
 TELEPH. No. 12512 DEN HAAG
 DROGERIEN :: CHEMICALIËN
 DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN-
 EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS

C. HOYNG
 SPUISTRAAT 20-22 DEN HAAG
 AMSTERDAM - UTRECHT
KRISTAL - PORSELEIN
 VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZUILEN MET
 POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ., ENZ.,
 UIT DE PLATEELBAKKERIJ
 „ZUID-HOLLAND" TE GOUDA
 MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen
 Garantie voor gave overkomst

TOKO BOGOR
 Suezkade 122b - DEN HAAG - Tel. 33472
 Opnieuw ontvangen een
 groote zending
Gandaria Assin, Peteh Assin,
 enz. enz. enz.

WISBRUN & LIFFMANN
 Veenestraat 35-37 - Tel. 12503 - Den Haag
 DAMES MODEARTIKELN.
 ZIJDEN STOFFEN, FLUWELN, KANTSTOFFEN.
 ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.
 BALARTIKELN.

EEN VERSTANDIG ZAKENMAN
 doet verstandige dingen.
 Hij zorgt voor een goed ingerichte administratie. kundig personeel, een net ingericht kantoor, om zijn klanten behoorlijk te ontvangen en bedienen. Natuurlijk levert hij ook prima artikelen.
 Zijn firma moet een goeden indruk maken op zijn klanten en op hen, die hij tot zijn klanten wil maken. Daarvoor zorgt hij ook, dat zijn handelsdrukkerwerk een correcten indruk maakt, zoowel wat betreft stijl als uiterlijk.
 Ook zijn reclamewerk moet er aanlokkelijk uitzien, want hij weet, dat slecht reclamewerk wel drukwerk, maar geen reclame zou zijn. Hij zoekt dus voor zijn drukwerk een drukker die zoo goedkoop mogelijk is, maar niet ten koste van de kwaliteit van het drukwerk. Hij weet, dat dan de zuinigheid de wijsheid zou bedriegen.
 Dergelijk verstandige zakenlieden bestellen tot hun groote tevredenheid hun drukwerk bij een der beste drukkerijen van Den Haag:
N. V. DRUKKERIJ TEN HAGEN
 DEN HAAG - NOBELSTRAAT 20 - TEL. 11987

Confiserie en Chocolaterie Royales
J. A. KRUL
 Salon de Rafraichissements
 NOORDEINDE 44 DEN HAAG

HOTEL „DE TWEE STEDEN" RESTAURANT „DE TWEE STEDEN
 Buitenhof Telefoon Nos. 15950 - 15951 - 10052 's-Gravenhage
 FAMILIE HOTEL EERSTE RANG IN HET CENTRUM DER STAD
 SPECIALE TARIËVEN VOOR LANGDURIG VERBLIJF KAMERS MET STROOMEND WATER EN PRIVE BAD
 THE DANSANT - DINER CONCERT ROEMEENSCH ORKEST
 UITSTEKENDE KEUKE GERENOMMEERDE WIJNKELDER

Vereeniging „OOST en WEST"
 HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen **INFORMATIE-BUREAU** ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West- of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekende op elk gebied personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 's-Gravenhage, Telet. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichting zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.
TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aan te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.
TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. In bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetreft willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.
LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actuele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.
NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten aanzien van hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.
BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappéje van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
 Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

* * Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de **MARTINUS NIJHOFF**, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

- a. 1. Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn. (Tweede editie)
 Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost, II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER
 Prijs: f 0.05 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
- b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
  1. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
  2. De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
 Prijs: f 0.50 en f 0.06 frankeerkosten.
- c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkjes Vooruitzichten.
  - No. I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (Thans in revisie).
 Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
  - No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuker-Industrie. (Thans in revisie).
 Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
  - No. III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk).
 Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
  - No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (Op nieuw herzien).
 Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
  - No. V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.
 Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
  - No. VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië. (Op nieuw herzien).
 Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
  - No. VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar. (Op nieuw herzien).
 Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
  - No. VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I.
 Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
  - No. IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (Opnieuw herzien).
 Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
  - No. X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I. (Op nieuw herzien).
 Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
  - No. XI. De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I.
 Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

- Onze Koloniën. Prijs f 0.35 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
Serie I. - No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel. 2. Indische toestanden gezien door een inlander. 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland. 4. Sarikat-Islam. 5. De Sultaniërverheid in Nederlandsch-Indië. 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java. 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten. 8. De Europeesche vrouw in Indië. 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging. 10. Over de Kolonie Suriname.	Serie II. - No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië. 2. Het Javaansche toneel. 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië. 4. De theecultuur op Java. 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg. 6. Een doode taal in Indië. 7. De inlandische dorpsgemeenschap op Java. 8. De rijksteelt in Nederlandsch-Indië. 9. De Javanen gelijk hij schijnt en is. 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdverlegwoordiger Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.
 Geregelde mail-, passagiers en vrachtgoederendienst.
 tusschen de havens in den Nederlandsch-Indischen Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en Australië
 Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij de Directiën te Amsterdam en te Batavia

Zeebabe's en Jonge
 beschikbaar.
 Te bevragen in „PERSINGGAH"
 Advies-Bureau en Tehuis voor Nederl.-Ind. Bedienden
 van Boetselaerlaan 2 DEN HAAG Tel. 50248